

Брой 1 (1996) Година LXIII, ISSN-0205-0943

януари 2023 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК – Издание на БТС

ПОМНИМ И ПАЗИМ ИДЕАЛИТЕ НА

ЩАСТЛИВЕЦА

160-та годишнина от рождение-то на писателя и общественика Алеко Константинов – патрон на БТС, бе отбелязана в деня на раждането му – 13 януари (нов стил) с тържество и поднасяне на цветя на бюст-памятника на Щастливеца в Борисовата градина в София. Присъстваха десетки туристи, туристически дейатели, а от БТС – председателят Венцислав Венев, изпълнителният секретар Лъчезар Лазаров, членове на Управителния съвет и служители от централата на съ-

юза.

Събитието започна с изпълнение на химна на БТС „Балкани, вдигайте се в небесата“ от хористи от два популярни туристически хора – „Планинарска песен“ и „Планинарска песен – Филип Аврамов“.

В словото си пред множеството председателят на БТС Венцислав Венев каза:

„Алеко Константинов е личност със сериозен принос в българската история и обществен живот на страната. Той е

изключителен писател, общественик, сатирик и невероятно земен човек. Полага основите на организираното туристическо движение в България – едва ли си е представял, че през далечната 1895 г. на Черни връх ще напише история с имената на основоположниците на българския туризъм, сред които е и това на великия Иван Вазов.

Нашата цел – на всички туристи в България, е не само да правим туризъм, но и да възпитаваме подрастващите по-

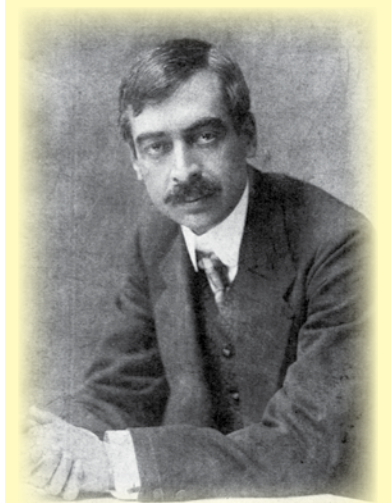
ления да опознават, обичат и пазят нашата природа и планини, да бъдат родолюбци. Уписани в задачите на забързаното ежедневие, често пропускаме нещо много важно – да виждаме, чувстваме и да се радваме на родната природа. Ето какво наскоро ми каза по този повод едно младо момиче: „Аз искам да нарисувам залезите, изгревите, си- ньото небе, нощем обиспано със звезди, цветовете, усещанията, палатката, тропота на бягащи в далечината диви коне, сутрешната роса, студа, могъществото и силата на планината, чувството, което човек изпитва сред природата, за това колко е малък пред нея. Колко различна и красива е през зимата и през пролетта! С багрите на дърветата и с ледените островърхи върхове!“

Заради всичко това Алеко основа организираното туристическо движение. България е малка, но много красива държава. Затова трябва да я пазим, да следваме идеалите на Щастливеца и да чествуваме свързаните с него празници. Защото сме част от едно родолюбиво движение, което е изключително важно за нас и за България.

Честит празник и бъдете здрави!“

За празничното настроение допринесоха прекрасните изпълнения на любими туристически песни от хорове „Планинарска песен“ и „Планинарска песен – Филип Аврамов“, на които припяха и много туристи от публиката.

145 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПЕИО ЯВОРОВ

„ДВЕ ДУШИ“

Аз не живея: аз горя. Непримири ми се борят две души: душата на ангел и демон. В гърди ми те пламъци дишат и плам ме суши. И пламва двоен пламък, дето се докосна и в камънт аз чуя две сърца... Наесякде сяга раздвоена неслосна и чезнещи в пепел враждебни лица. И подир мене с пепел вятъра наесякде следите ми засипва: кой ги знай? Аз сам не живея – горя! – и ще бъде следата ми пепел из тъмен безкрай.

„ДВЕ ХУБАВИ ОЧИ“

Две хубави очи. Душата на дете в две хубави очи – музика – лъчи. Не искат и не обещават те... Душата ми се моли, дете, душата ми се моли! Страсти и неволи ще хвърлят утре върху тях булото на срам и грях. Булото на срам и грях – не ще го хвърлят върху тях страсти и неволи. Душата ми се моли, дете, душата ми се моли... Не искат и не обещават те! – Две хубави очи. Музика, лъчи в две хубави очи. Душата на дете.

СТОН

На Лора Душата ми е стон. Душата ми е зов. Защото аз съм птица устрелена: на смърт е моята душа ранена, на смърт ранена от любов... Душата ми е стон. Душата ми е зов. Кажете ми що значат среща и разлъка? И ето аз ви думам: има ад и мъка – и в мъката любов! Миражите са близо, – пътя е далек. Учудено засмяна жизнерадост на неведение и алчна младост, на знойна плът и призрак лек... Миражите са близо, – пътя е далек: защото тя стои в сияние пред мене, стои, ала не чуе, кой зове и стене, – тя – плът и призрак лек!

АБОНИРАЙТЕ СЕ ЗА ВЕСТНИК

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК С ОБНОВЕНО СЪДЪРЖАНИЕ И ВИЗИЯ

Вестник „Ехо“ е с каталожен № 255 в клоновете на „Български пощи“ ЕАД. Можете да се абонирате и чрез разпространителска фирма „Доби прес“ ЕООД (тел. 02/963 3081)

Годишният абонамент е 20 лв. (с отстъпка спрямо коричната цена на един брой, която от 01.01.2023 г. става 2 лв.)

№82а 100 НТО БОТЕВГРАД

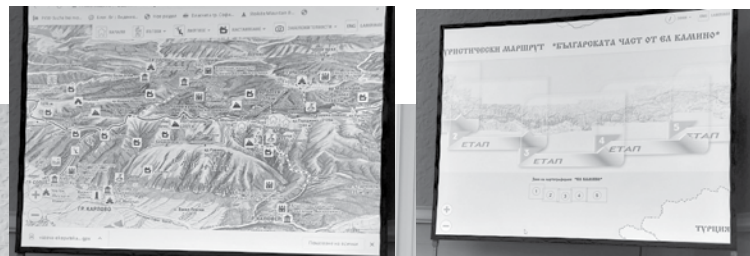

ЗАГАДКА ОКОЛО МЕГАЛИТИТЕ

БЪЛГАРСКАТА ЧАСТ НА „ЕЛ КАМИНО“

НОВ САЙТ ПРЕДОСТАВЯ БОГАТА ИНФОРМАЦИЯ
ПО МАРШРУТА КОМ-ЕМИНЕ

Пътят към Сантяго, или Ел Камино де Сантяго де Компостела (на испански: El Camino de Santiago; на галисийски: O Camiño de Santiago), е мрежа от поклоннически пътища към олтаря на апостол Яков Зеведеев в катедралата „Свети Яков“ в град Сантяго де Компостела, Галисия, Испания, където според традицията са погребани останките на светеца.

Мнозина следват пътищата като форма на духовна пътека или избягване в търсене на душевно израстване. Също така, те са популярни сред екскурзиантите и коледзидите. Представяват част от паметниците на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО. Общата дължина на пътищата в мрежата е около 1500 км.

През декември миналата година в хотел „Шератон“ в София се проведе Международна конференция „Българската част от Ел Камино“ с представяне на постигнатото по Поклонническия европейски проект „Българският Ел Камино“ по програма Еразъм+, сектор „Обучение на възрастни“, на Европейския съюз. Той е вдъхновен от Пътя към Сантяго или Ел Камино – мрежа от поклоннически пътища, които водят към катедралата „Свети Яков“ в град Сантяго де Компостела в Галисия, Испания, където са погребани останките на светеца.

Основен организатор на проекта е Туристическо дружество „Перелик“ – Широка лъка, съвместно с българската неправителствена организация „Финго“, а партньори са спортно-туристически клубове от Скопие и Кратово от Република Северна Македония, както и от Цариброд в Република Сърбия.

Презентацията направи инж. Емил Симеонов, геодезист, планинар и картограф. Той е и автор на ръчно изрисувани карти за българския поклонниче-

ски маршрут „Ел Камино“, който съвпада с частта от европейския туристически маршрут Е-3 от Ком до Емине. Големият маршрут „Ел Камино“ включва 11 държави – от Испания до България, и завършва на нос Емине.

„Около Стара планина се намират едни от най-интересните обекти, съхранили българщината по време на петвековното турско робство. По цялата карта има разположени около 70 манастира, 50 църкви, свързани с българската история, къщи-музеи; има и пещери и скални феномени.

Картографираният български маршрут може да се види на сайта elcamino.bg. Той е организиран така, че всеки може да включи само определен филтър и да следи обектите според сферата на своя интерес. Сайтът elcamino.bg има линкове със сайтове на манастири или други обекти, с цел да се получава повече информация. Всички достъпни с кола обекти са свързани с Google Maps. По програма Еразъм+ предстои издаването и на хартиени карти на маршрута.

EXO

ЧЕСТИТ ЮБИЛЕЙ!

Председателят на БТС Венцислав Венев връчи плакет на Христофор Христов – председател на пешеходния клуб на ТД „Бачо Киро“ – Дряново по повод неговия 60-годишен юбилей и за активна туристическа дейност. Христофор Христов е потомствен турист – внук на учредител на Дряновското дружество. По професия е учител по география. Той е също краевед и планински водач, ръководител на множество походи.

Честито и за много години!

СКАЛНА ЧУДЕСИЯ

ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ
„ЗЕМЕНСКИ СКАЛНИ ПИРАМИДИ“
НА 55 ГОДИНИ

Скалният феномен „Земени пирамиди“ носи името на град Земен. Намира се близо до село Полска Скавица в район, в който река Струма минава по скални стръмнини и хилядолетия е прокарвала своя път, за да създаде един очарователен за очите пролом. Това са множество скали, които наподобяват чудновати фигури и форми. С малко въображение природолюбители виждат тук различни по вид пирамиди, крепостни стени,

колони, арки, каквито само природата може да извае.

През 1968 г. те са обявени за природна забележителност с площ от 13 хектара, като защитена територия под наименованието „Земени скали“. Голямо богатство тук са и няколко пещери. Районът се обитава и от много редки птици и бозайници, сред

които са голям подковонос, голям гребенест тритон, блатна костенурка, видра, кафява мечка и др., които придават на околността романтичен образ.

Борис САНДАНСКИ

ПОДНОВИХА ПАНОРАМНИЯ КРЪГ НА ВРЪХ МАЛЪК ТЪРСОВЕЦ И УКАЗАТЕЛНИ СТРЕЛКИ НА РАЗКЛОН ЗА ЯЗОВИР „КОПРИНКА“

Преди месец казанлъшки маркировачи започнаха работа по подмяната на алуминиевите азимутни кръгове на върховете

Исполин, Малък Търсовец, Жълти бряг и Мегалита с лазерно гравирани неръждаеми кръгове. Горните части на ориентиращите съоръжения с поцинковани стоманени присъединителни втулки се закрепват към носещите колони. За изработката помогнаха Стефан Енчев, Цветан Владков, Георги Чекръков, Митко Гунев и Ганчо и Данислав Узунови. Старите бяха демонтирани от Стойно Стойнов, Пенчо Беков и габровците Атанас Сидеров и Пламен Петров.

Връх Малък Търсовец (1355 м н. в.) е на час път източно от Шипченския проход и на 2 часа и 50 минути северно от град Шипка. На обгледния връх през 2005 г. бе поставен панорамен кръг с диаметър 197 мм и с означени със стрелки градуси и надписи на наблюдаваните селища, върхове и местности. Ситопечатният надпис избеля. Два пъти бе сменян. На 29 декември 2022 г. Христо Ангелов и Стойно Стойнов тръг-

наха от Шипка и се качиха на връх Малък Търсовец, боядисаха носещия стълб с бяло, зелено и червено и поставиха новото горнище на панорамния кръг. През местността Градещица, Крачола, крепостта Горна Градещица, Мушатка и Азбеста слязоха в град Шипка.

По веломаршрута Казанлък, Бузовград, Дъбете, превала за Г. Черковице, Наблюдателна кула, Крепостта, стената на язовир „Копринка“, Казанлък (направен през 2006 г.) бяха възстановени двете табели, свалени през пролетта. Те бяха поставени на важния разклон за язовира (40 минути), с. Бузовград (2 часа) и при тракийската крепост „Твърдица“ (20 минути) на Големия бор.

Пожелаваме на туристите приятни гледки и пътуване към забележителностите, които показват ориентиращото съоръжение и стрелките!

Христо АНГЕЛОВ

БФТВ НА 60 ГОДИНИ

С тържествена вечер в хотел „Таганрог“ през декември м.г. в град Червен бряг туристите ветерани отбелязаха 60-годишнината на своята федерация. Събитието беше перфектно организирано от председателя на федерацията Румен Узунов и с активното съдействие на домакините от местния клуб „Лесковец“ с председател Петра Йорданова. Гости на юбилейния празник бяха Лъчезар Лазаров – изпълнителен секретар на БТС и Атанас Сивков – член на УС на БТС. В празничната вечер се включиха над 80 туристи – председатели на туристически клубове и активисти на федерацията.

„Българската федерация на туристите ветерани е правоприемник на Съюза на туристите ветерани, учреден през 1962 г. с решение на тогавашния Централен съвет на БТС. Днес в БФТВ членуват близо 3000 туристи, обединени в 56 клуба в страната. През последните пет години дейността на федерацията бележи изключителен възход и допринася за популяризиране и практикуване на пешеходния планински туризъм. Осъществени са десетки прояви в българските планини – многобройни походи в Стара планина, Пирин и Рила, Белашица, Славянка, Родопите, Осогово и Средна гора, Огражден, Странджа и Руй планина. Най-голямата гордост за федерацията е участието на ветерани в похода „Ком-Емине“ през 2021 г. Цялата дейност на БФТВ през 2022 година протече под знака на 60-годишнината от създаването на организираното туристическо движение на

туристите ветерани. Честит юбилей!“, отбеляза в словото си Румен Узунов и допълни: „Но какво е един юбилей, ако не отличим хората, дали своя принос за развитие на нашата дейност?“

Звания и отличия на БФТВ и БТС получиха 22 туристи, членове на БФТВ. Те бяха връчени от Лъчезар Лазаров и Румен Узунов.

Със значка „Турист на годината“ бяха удостоени всички участници, преминали по целия маршрут „Ком-Емине“. Това са Илина Маринова (Троян) – водач на похода, Веска Маринова (Попово), Милена Манчева (Попово), Снежана Иванова (Лом), Димка Лилова (Лом), Елена Манолова (Ямбол), както и четиримата най-активни туристи в последните години – Юлия Иванова (Плевен), Александрина Радева (Добрич), Радка Меразова (Ловеч) и Йотка Ганова (Червен бряг).

Със значка и звание „Отличник на БТС“ за активна туристическа дейност бяха удостоени Ванко Меразов (Ловеч), Снежана Иванова (Лом), Петра Йорданова (Червен бряг), Пеню Славов (Габрово), Добринка Милева (Варна) и Илина Маринова (Троян).

Със звание и медал „Заслужил турист ветеран“ по повод навършени кръгли годишнини и активна работа като дейтели на федерацията бяха наградени Атанас Сивков (Варна), Златка Илиева (Ямбол), Генка Минчева (Берковица), Йорданка Стойкова (Попово) и Искра Венкова (Русе).

С медал „За особени заслуги“ на БТС бе удостоен един от до-

айените на туристическото дело в БФТВ – Христо Крачков (Лясковец).

По време на тържеството много настроение и блясък внесоха изпълненията на групата за народни песни „Светлина“ с ръководител Християн Ангелов към читалище „Светлина“ – Червен бряг. Темперментните танци на момичетата от формация „Цветница“ към Фолклорен клуб „Хайде на хорото“ от Червен бряг с ръководител Емилия Тилова вдигнаха на крака залата. С автентични носии и танци те направиха „разходка“ из различните фолклорни области на България. Видяхме изпълнения от Шоплъка („Шопска китка“), Пиринско („Петруно, моме“) и от Северняшкия край („Ракочката“, „Искърско хоро“) и „Влашки мотиви“, които „разиграха“ сърцата на участниците в празничната вечер. Туристи ветерани впечатлиха с вокални изпълнения и танцуващи умения. Традиционно юбилейната вечер завърши с любими туристически песни в акомпанимент на китарата на Божидар Денков от Ямбол.

Снежана ИВАНОВА, БФТВ

160 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЩАСТЛИВЕЦА НЕПОЗНАТИЯТ АЛЕКО, ОПИСАН ОТ ГАВРАИЛ ПАНЧЕВ

Авторът работи 16 години по биографията на Алеко. Издал е над 8 книги и 50 публикации, като книгата му за убийството на писателя печели национална награда

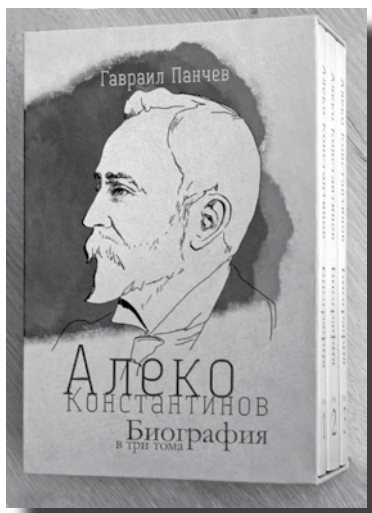
През декември м.г. по повод 160 години от рождението на Алеко Константинов излезе от печат второ издание на Биографията на Алеко от Гавраил Панчев. Тя е най-мощният му труд, върху който се труди 16 години. Панчев не успя да довърши следващата си книга, която беше също така мащабна като замисъл. Предшното издание на три томната Биография на Алеко излезе през 2008 г. То бе изчерпано за по-малко от година, но бе преиздадено едва след 15 години. Засега Биографията е налична единствено чрез Фейсбук страницата на автора, както и в Книжен пазар.

В трите тома са включени анализи на над 5000 текста на публикации, посветени на Щастливеца. В тритомника не само са осмислени от днешна гледна точка литературната, обществената и политическа дейности на Щастливеца, но е представена алтернатива на „байганювщината“. Според учени Биографията на Алеко Константинов от Гавраил Панчев е най-задълбочената биография на български автор.

Какво е съдържанието на отделните томовете?

АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ. БИОГРАФИЯ - I ТОМ

Задълбочено изследване и коментари за живота на Алеко Константинов в контекста на историята на Свищов, рода и

семейството на автора и връзката му с християнската религия; книгата възстановява историята на Априловската гимназия в гр. Габрово; обстановката в Русия в периода на учението му в тази страна.

АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ. БИОГРАФИЯ - II ТОМ

В него е отразена творческата и обществено-политическата дейност на Алеко Константинов от 1885 г. до 1897 г. неговите пътеписи и фейлетони, отношението му към адвокатската работа и коментар на хабилитационния му труд при опита да кандидатства за доцент на Софийския университет. Специално внимание е отделено за съвременна интерпретация на "Бай Ганю".

АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ. БИОГРАФИЯ - III ТОМ

Третият том от Биографията е изцяло посветен на убийството на А. Константинов на 11 май 1897 г. Описани и коментирани са различни интерпретации. Целта е да се възстанови дебатът за това коя идеология да следваме, тази на Бай Ганю или тази на Алеко Константинов.

В свое изказване през 2005 г. Гавраил Панчев казва, че е обидно името на Алеко да се свързва единствено с това на Бай Ганю, че ние не познаваме Щастливеца и че от десетилетия не е излязла нито една биография за писателя

и родоначалника на туристическото движение у нас.

„Пенчо Славейков пише през 1899 г. в сп. „Мисъл“ за едно кошуново дело (б.р. – с личността и духа на Алеко), като перифраза на заглавието: „някой си Никола Балабанов от Русе издал книга „Въздишката на брата на Бай Ганю“ с предисловие от Алеко Константинов. Сложил Славейков предговора и си издал книжлето. „Всичко се е случвало в тая наша България, но това начало е изключително страшно. Бог да пази България!“, казва Панчев в интервю за в. „Ехо“.

КАКВО НЕ ЗНАЕМ ЗА АЛЕКО, ЗАЩО ТО ОСТАВА СКРИТО?

По време на премиерата на първия том от биографията на Алеко много хора са втрещени от нови факти за живота на А. Константинов, казани на всеослушание от автора. Задава си доста въпроси и след допълнително проучване установява, че Алеко е най-унижаваният човек в българската култура. Смята, че успешно търси отговор на няколко възлови въпроса относно изминалите тогава 150 години –

ЗАЩО, АДЖЕБА, ТОЗИ ЧОВЕК Е БИЛ ТОЛКОЗ ГОРД

„Какво е ставало в живота на този човек? Не както го е описал Пенчо Славейков, защото съм убеден, че той ни е манипулирал,

както и Захари Стоянов, Дим. Петков, проф. Ал. Ничев, проф. Андрей Пантев. Дори във в. „Свобода“ и в „Славянска беседа“ пишат гаднички статии срещу него и стигат до там да го наричат „ах-мак“, „некадърник“ и „долен тип“, в т.ч. и „Бай Ганю“! Една от статиите си Захари Стоянов завършва така: „А бе, Алечко, а бе чоджум, ние такива магарета като тебе сме срещали много, ти нас ли ще уплашиш!? Я внимавай какво правиш, да не вземеш да тръгнеш към Свищов напред с краката!“ От такива и подобни писания започнах да се усещам, че цялата история на България е просто една грандиозна манипулация. Защо никой (дори и Ташев, Чирпанлиев, Пантев) не е писал какво се случва между Алеко и Захари, казва Гавраил Панчев. За мен около Алеко България се цели на две – от Освобождението до днес. В общи линии за него се пише, че е убит по политически причини и нищо друго. В историята на родното ни право името на Алеко въобще не е обозначено. Единствено в литературознанието и туристическото ни движение той е знаменателната фигура. И пак се запитах „Защо така, какъв е проблемът?“ И страшно ми стана. Прочетете Захари Стоянов и ще разберете за какво става дума – за фурнаджийската му лопата (когато и на който трябва да угоди), защо

някои родни капацитети го наричат „тоталитарният идеолог у нас“, „основоположникът на фашизма в България“ и т.н. В свое писмо до Бобчев Алеко пише, че ще участва в списването на изданието му „Български преглед“, само защото то води битка срещу чардафонщината. Значи това са били две начала в родната ни култура – на Алеко и на Захари. За съжаление е победил Стоянов и държавниците ни от тогава до днес.

Харизматичната личност на Алеко явно е била

МНОГО СВОБОДОЛЮБИВА И РАЗКРЕПОСТЕНА

Семейството му, както и той, са били пътешественици по душа. Всички от тях са хаджии, били са в Йерусалим, обиколили са повечето български манастири, така че не е чудно, че именно той става и основоположник на туристическото движение в родината. Съвсем като млад Алеко пише няколко писма до Шишманов и Иванов, които подписва извън днешните стандарти по различен начин – като шрифт и автограф, според това дали става дума за опера, за заем и пр., нещо необяснимо за сегашната родна традиция. Д-р Минко Ралчев през далечната 1938 г. в една своя студия „Истинският Бай Ганю“ пише, че „...бай Ганю е създал Алеко Константинов, ...“. Тогавашната атмосфера; робията; тежките комплекси; агресията, която прикрива страховитостта; вечният стремеж да докажеш, че си по-добър от другия и неуважението към него, за да не те сметнат за балама или глупак и т.н. Докторът се пита дали А. Константинов си е давал сметка, че той де факто е описал

НАЦИОНАЛНАТА ДРАМА НА БЪЛГАРИНА

„Ето защо и аз все по-често си мисля, че някой си Ганю е родил Алеко“, отбелязва Панчев. Същият, за който казват, че усмивката му била кога божествена, кога сатанинска, същият, който озарявал всяка компания на времето, в който се влюбвали и пощурявали жените, а мъжете – слушали в захлас. Може би в тази усмивка де факто се е настанил Сатанайл, точно заради това, защото той е описал тази нашенска драма, която и до днес не можем да прескочим или от която да се спасим.

ПОКАНА

Сдружението на туристическите хорове в България и хор „Планинска песен – Филип Аврамов“ Ви канят на Зимен концерт на туристическата песен в памет на Maestro Филип Аврамов, който ще се състои на 28 януари 2023 г., събота, от 11 ч. в залата на културен дом „Средец“, ул. „Кракра“ № 2-А.

Ще участват хорови състави от страната.

Вход свободен. Заповядайте, ще бъде весело!

ПОКАНА

До планински водачи, завършили курсове в системата на БТС Уважаеми колеги!

Във връзка с възстановяването на дейността на обновения Учебен център в комплекс „Мальовица“, както и в изпълнение на Националния календарен план, ръководството на БТС организира традиционна национална среща на планинските водачи. Тя ще се проведе на 28 и 29 януари т.г. в УЦ „Мальовица“. В нея ще участват алпинистът доц. Кънчо Долапчиев и преподаватели от НСА „Васил Левски“.

За уточняване на Вашето участие в събитието молим да изпратите трите си имена и това на Вашето туристическо дружество на e-mail: bts.secretar@gmail.com в срок до 23.01.2023 г. Цената за нощувка на човек е 35 лева.

ВЕЩИЦА С ДИВИ ЖИВОТНИ И ЗАМЪК ПРИЕМА ТУРИСТИ НА „ДЯВОЛСКОТО ГЪРЛО“

След неотдавнашното наводнение на пещерата „Дяволското гърло“ в Родопите достъпът за туристи е възстановен и само повреденият дървен надпис на входа напомня за стихията. Покрай „Дяволската нотка“ на известната пещера, на изхода на атракцията е построен „Замък на вещицата Хорлог“ с елементи на баварска и трансилванска архитектура. Млада двойка с деца амбициозно развиват образователен комплекс за билките и дивите животни в Родопите. Акцентът екология се доказва дори от полилеите в комплекса, които са изкуствени еленови рога от Китай.

Най-често клиентският сегмент са здрави семейства, чиито деца изпитват неистова радост, когато, застанали пред всяко от 15-те фигури на родопски животни се включва неговият автентичен глас.

Илия Чернев – председател на ТД „Перелик“ – Широка лъка
Снимката на сем. Радост и Здравко с децата е предоставена лично от тях.

№82

№82а

БОТЕВГРАД

„Има град на север, нов и много млад, млад и много древен, с име Ботевград“, така поетът Павел Матев описва града на Ботев. Питате се защо именно големият поет е патрон на колоритното селище, което привлича с културно-исторически забележителности, с богати възможности за екологичен и спортен туризъм. Гениалният поет и революционер не е роден в Орхание (името на Ботевград от 1934 г.), не е приключил тук достойната си борба, нито е живял в този красив град. И въпреки това духът на емблематичния поет е жив и приляга напълно на този съвременен, динамично развиващ се град, привличащ все повече туристи и чужди инвеститори. На 1 юни по традиция се отдава почит на видния революционер с възстановка и поднасяне на венци пред паметника му в центъра на града.

Ботевград приема името на поета по идея на проф. Асен Златаров. През Средновековието е известен като Зелин и с крепостта Боженишки Урвич през XIV в. е във владенията на военния управител на софийско Севаст Огнян. Сега в Зелин е вилната зона на Ботевград, която отстои на 3 км. от града.

Самунджиево, Зелин, Орхание, Ботевград - селището, полегнало в източната част на Западна Стара планина, е олицетворение на българщината. В непосредствена близост до старопланинските проходи Арабаконак и Витиня, стратегическото местоположение в живописната котловина прави този китен и гостоприемнен град в притегателно място от хилядолетия.

Ботевград е изграден на най-краткия път, който свързва Северна България със столицата - на 47 км от София. На територията на общината има 8 крепости (Боженишки Урвич е най-значимата), 2 антични селища, 53 недвижими паметници на културата, сред които 15 са с национално значение, както и много могили, некрополи, църкви, манастири, природни и исторически дадености.

На входа преди Ботевград е Орханският манастир „Рождество на Пресвета Богородица“, известен като Зелински манастир. Основан през Второто българско царство в XIV в., възстановен през 1926 г., сега е действаща мъжка обител. Храмовият празник е на 8 септември, а на 1 февруари на манастирската поляна се посреща Трифон Зарезан, избират се „Цар на виното“ и „Царица на лозята“.

Много туристи привлича прочутият Врачешки манастир „Св. Четирidesет мъченици“, който е до най-голямото село в областта със своите 5000 жители. Средновековната обител е построена след победата на цар Иван Асен II над епирския деспот Теодор Комнин при Клокотница през 1230 г. Опожаряван многократно и срина през XVIII в. Възстановен е през

КАК ОРХАНИЕ СТАВА ГРАД НА БОТЕВ

1891 г. Според легенда овчар съзрял Богородица при манастирската круша и след разкопки открили руините на храма, костите на убити монаси и неповредената икона на Богородица от XVII в. Светлата икона е в църквата на манастира и носи изцеление на богомолците. През 1962 г. Ванга иска да построи къща на това „магическо място“, но Синодът ѝ отказва и тя се насочва към Рупите. За чудесата около женския манастир притчите са много. В 1967 г. е решено на негово място да се съгради язовир, но игуменката Касияна, чийто гроб е в манастира, ревностно се моли на Богородица от затвора, където лежи три години. „Успокой се,

в друг, като при сухата зидария. Късноантичната крепост няма връзка с останалите крепости в региона и е определена като извънсистемна. През 1966 г. е обявена за архитектурно строителен паметник с местно значение. В нея е открита плоча, възхваляваща трима римски императори, а находката се съхранява в

ИСТОРИЧЕСКИЯ МУЗЕЙ НА БОТЕВГРАД.

Модерен и вписан в Стоте национални туристически обекта под № 82-а, той притежава великолепна сбирка от 15 000 експоната. В него посетителят се потапя в историята на региона. Първите следи от човешко присъст-

метра. Каменните ѝ основи са устояли на земетръси и бедствия, а вълнообразните каменни корнизи и барокови елементи ѝ придават неповторима красота. През малка вратичка се стига до часовниковия механизъм, изработен от майстори от Етъра, който се съхранява в музея.

Посетете и красивия храм „Успение на Пресветата Богородица“, издигнат преди 20 г., наричан „Бяла църква“. Той привлича с великолепна мозайка и иконостас, с вградените в олтарта мощи на св. Поликрап Смирненски.

БОТЕВГРАД Е ПРИМАМЛИВО МЯСТО ЗА ЖИВОТ, ОТДИХ И ТУРИЗЪМ

Красивата природа, историческите забележителности, перфектната инфраструктура и транспортна мрежа правят града примамлив за живот и инвестиции. Ботевград е център на община, състояща се от 12 села с близо 40 000 население, 24 000 от които са в града.

Ботевградските села са големи и съхраняват свидетелства в памет на досойни българи.

В СЕЛО СКРАВЕНА Е ПАМЕТНИКЪТ-КОСТНИЦА

(№ 82 в списъка на Стоте национални туристически обекта), където са съхранени 12 глави на Ботеви четници. Първо са погребани в двора на църквата, а после е изграден мемориалът, който привлича родолюбиви българи. Всяка година на 2 юни пред единствения в страната Паметник-костница се прави факелно шествие, полагат се венци след заря-проверка, отдава се почит на загиналите за нашата свобода Ботеви четници. Това честване илюстрира как естествено е дошла промяната на името на Орхание през 1934 г. и е преименувано в Ботевград. Подобно на извисилия се в близост връх Мургащ (1687 м)q величавият подвиг на поета се вписва в историята на този героичен регион и никой

не пита защо, как и откъде? Ботев е връх в националнореволуционното ни движение и градът тачи делото му.

БОЖЕНИШКИ УРВИЧ

Археологическият комплекс връща в епохата, когато България е окована с прангите на робството, докато ботевградчани продължават да бранят свободата си. Крепостта е сред последните бастиони, защитаващи се от османското нашествие. В дъбово вековна гора в западния Предбалкан, до село Боженица и резервата „Училищна гора“, крепостта е възстановена и е любимо място за почивка на ботевградчани и за посещения от туристи.

Стогодишните дъбове с височина 22 м скриват в пазвата си уникалния паметник, обграден от три страни със стръмни, отвесни склонове. В 20-те години на XX век под корените на стар явор старец открива средновековен скален надпис. Издълбаният в съдбовен миг надпис е вграден в ниша и документира драматичната съдба на народа ни в края на XIV в.: „Аз, Севаст Огнян, бях при цар Шишмана кефалия и много зло патих. В това време турците воюваха. Аз държах за вярата на Шишмана царя.“ Реликвата е на входа на крепостта Боженишки Урвич, където през август се провежда събор.

Любителите на туризма сред природата са привлечени от ботевградските резервати „Дренето“, „Жабешкото блато“ и лесопарк „Мургащ“, от живописните проломи на река Бебреш. „Жабешкото блато“ е уникален природен обект, възникнал преди около 12 000 години. Според учените подобна миграция на жаби в такива значителни размери не могат да се наблюдават на много места по света.

Текст и снимки
Антоанета ТИТЯНОВА

храмът ще остане“, чула гласа на Божията майка, а монахините видели как геодезистите прибират апаратурата и построили язовира на река Бебреш. Манастирът е затворен в петък. До него се намира античната крепост Чешковград, построена върху естествено защитен връх. Крепостните стени са изградени от плочести камъни, плътно прилепнали един

друг, като при сухата зидария. Останките от некрополи, крепости и селища връщат в дебрите на времето, когато тракийци, римляни, славяни и българи живели по тези земи и е основано първото селище - Зелин. В османските регистри от XVI градът фигурира под името Самунджиево, което навява асоциации с вкусен мирис на хляб? Познахте! Според преданието двама гурбетчи построили на пътя хан и хлебопродавница, а благоприятният климат и местоположение, свързващо западните провинции на империята с крайдунавските градове, привлича към котловината жители от селата.

КАМБАНИИЯТ ЗВЪН НА СТАРАТА ЧАСОВНИКОВА КУЛА

отмерва времето и връща към паметната 1866 г., когато Орхание е обявено за град. Архитектурният паметник става символ на града след 157 г. и напомня за апостолското дело на Левски, за трепетите през Възраждането, за кървавите епични мигове около априлската епопея и освобождението на България. Часовниковата кула е сред 100-те национални туристически обекта. Построена е от уста Вуно Марков, тя е сред най-красивите възрожденски кули и най-високата у нас - 30

175 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ХРИСТО БОТЕВ

ХРИСТО
БОТЕВ

28 ГОДИНИ ОТДАДЕНИ НА РОД И РОДИНА!

Виден български революционер, поет и публицист Христо Ботев успя да впише името си в пантеона на безсмъртните след краткия си 28-годишен живот. Завеща ни поезията си, като приживе успява да издаде само 17 от стиховете си в обща стихосбирка със Стефан Стамболов - „Песни и стихотворения от Ботйова и Стамболова“, издадена през септември 1875 в Букурещ. Остави в златните страници на българската литература само 20 прочувствени стихотворения. Но тях ги знае всеки българин: „Моята молитва“, „На прощаване“, „Обесването на Васил Левски“, „Хаджи Димитър“... Пише „Жив е той, жив е! Там на Балкана... лежи юнак във младост и в сила мъжка“, сякаш зад тези пророчески стихове прозира освен съдбата на Хаджи Димитър, и неговата собствена.

Член на БРЦК, виден публицист, който не спира да буну духовете и пише множество брилянтни политически коментари и статии, като „Смешен плач“, „Политическа зима“, „Народът вчера, днес и утре“ и „Източният въпрос лежи на плещите на българския народ“, показва че от словото до реалните действия при Ботев има само една крачка. Вестниците, които самият той редактира: „Дума на българските емигранти“, „Знаме“, „Нова България“, който излиза само в един брой, малко преди Ботев да премине с четата си Дунав, са истински зов за национално възбуждане и освобождение. Христо Ботев редактира и собствен хумористичен вестник „Будилник“, където хапливия му сарказъм и художествената му публицистика го правят един от най-острите журналистически пера за епохата.

Христо Ботев се превръща в легенда и се смята за най-блестящия български възрожденски публицист, защото има активна гражданска позиция и смелост да я изкаже. Творбите му се отпечатват на първа страница в Каравеловите вестници „Свобода“ и „Независимост“ и в хумористичния вестник „Тъпан“, който излизат във Влашко. От думите към делата има обща неделимост и Христо Ботев сякаш великолепно знае съдбата си, която излива в рими: „Дружина тръгва, отива, пътят е страшен, но славен: аз може млад да загина...“

Но... стига ми тая награда - да каже нявага народът: умря сиромаш за правда, за правда и за свобода...“

И следва пътя от Козлодуй до Околчица, следва „пътят страшен и славен, както и фактът, че 175 години народът не забравя делото на славния български поет и революционер Христо Ботев.

На 20 април 1876 г., когато избухва априлското въстание, той се намира в Одеса, за да събира средства и да доведе български офицери, като бъдещия военен командир на четата си Никола Войновски. Седмица преди тръгването Филип Тотю и Панайот Хитов отказват да преминат Дунав и четите остават без войвода. Казано направо, търси се кой ще „падне в бой за свобода“. На мястото на платения войвода Филип Тотю, който дори е взел пари в аванс, застава Христо

Ботйов. Или както пише поетът Стефан Цанев в стихотворението „Плач по Ботев“:

Ето ме – на същия бряг.

Коленича.

Целувам земята, целуната от теб.

Разсъмва се. Измамно тихо е наоколо...

Боевода,

на когото ботушите стискаха, защото бяха шити за друг, но той се оказа благоразумен и остана да държи речи из браилските кафенета, ти нахлузи ботушите му и тръгна – кажи ми:

с музика ли те посрещна на селението?

Моментът е съблимен. Ботев, който пламенно пише в „Моята молитва“: „та кога въстане робът, в редовете на борбата да си найда и аз гробът!“, оглавява ръководството на четата от 172 сърцати българи, които преминават Дунав. Малцина знаят плана. Четниците се качват на парахода „Радецки“ от различни пристанища, дегазирани като обикновени пътници в по-голямата си част градинари, на 16 май 1876 г. Първите, начело с Христо Ботев, се качват в Гюргево, от Зимнич поемат 15-20 момчета, от Турну Мъгуреле около 60 души, заедно с най-близките помощници на Ботев – Никола Войновски, Спас Соколов и брат му Кирил Ботев. 9 души са част четата на Стоил войвода, която е разбита в Сливенският Балкан. На 17 май е даден сигналът. Ботев излиза на палубата, придружен от Никола Войновски и Димитър Икономов, облечени в униформи, с калпази на главите, върху които над челото им блисти българския лъв. Държат револвер в лявата и сабя в дясната ръка. За минути от мирни пътници те се превръщат в добре въоръжена войскава част. Войновски дава команда да се строят двама по двама. Ботев се изправя пред четата, облечен във военните си дрехи. Никола Обретенов го описва по следния начин: „Хубав като Аполона, страшен и войнствен като Марса.“

Контрол е установен над целия кораб. Капитанът е заставен да акостира на Ко-

злодуй. Ботев връчва на капитан Дагоберт Енглендер писмено обръщение-ултиматум да акостира на българския бряг край Козлодуй, пояснявайки: „За да се притечем в помощ на нашите въстанили братя, които се сражават тъй храбро под българския лъв за свободата и независимостта на нашето скъпо отечество – България.“

Ултиматумът е изпълнен и четата на Ботев слиза на българска земя. Капитан Енглендер никога не забравя този миг и пише в спомените си: „Сега вече, като излязоха всички, последва една живописна и в същото време възвишена сцена. Цялата българска чета се разположи в групи по хълмистата почва и покри едно толкова голямо пространство, щото даже на мен се показваше много повече, отколкото тя беше в действителност. Тогава се раздаде един глас и всичките нападнаха на колене и останаха в такова положение – вероятно прехаха молебен. Много от тях целуваха земята, която беше тяхно свето отечество и която твърде скоро щеше да ги приеме в себе си... Тогава се издигна пак погът, хвана байрака и с друг един предмет, който държеше в дясната си ръка кръст, благославяше, види се, поборниците за свободата. Сцената беше тържествена и трогателна. След това всичките момчета станаха на крака и аз видях, че Ботев застана на високото място и захвана да говори реч, която се продължи две-три минути. След това извика се едновременно: „Ура (да живей) България, ура, ура!“, толкова силно и радостно, че ние, моряци и военни, които различаваме нациите, гдето знаят да викат ура и гдето не знаят, казахме помежду си: „Тези българи, ако и да са малко и още неизвестни, трябва да станат една силна нация.“

Отвлечането на кораба „Радецки“ е класически терористичен акт, който отразяват европейските и световните медии, чак до Мексико. Но интересно е, че дори похитените симпатизират на войводата, на българите, на тяхната кауза. А Ботев просто остава верен на принципите си и сякаш приживе е описал описания си:

„Аз зная, майко, мил съм ти, че може млад да загина, ах, утре като премина през тиха бяла Дунава! Но кажи какво да правя, кат си ме, майко, родила със сърце мъжко, юнашко, та сърце, майко, не трае...“ („На прощаване“)

Това е тайната и магията на Ботев, роден в Калофер, в семей-

Отбелязваме 175 години от рождението на Христо Ботев. Денят на неговата кончина е емблематичен и кара всички българи да се изправят на крака и да запазят минутата мълчание пред величавото дело на героите, далите живота си за освобождаването на Отечеството.

Стефан Ботев

ството на даскал Ботьо Петков и Иванка Ботева „сърце мъжко юнашко“. Бие се редом с брат си Кирил Ботев, Кирил Ботев, който също като него е възрожденски учител и революционер като батко си Христо. След разбиването на четата е заловен, лежи в затвора в Цариград и е заточен в крепостта Акия в Мала Азия. След Освобождението и получено стабилно военно образование се включва в Източнорумелийската милиция, по време на Сръбско-българската война (1885) е ескадронен командир и командир на 3-ти конен полк, а по-късно началник на 6-а пехотна бдинска дивизия, началник на Военното училище (1891 – 1895 г.), командир на Трета пехотна балканска дивизия (1896-1900 г.). На 2 август 1912 година става генерал-лейтенант. Участва в Балканската война (1912 – 1913), а за кратък период от време е заместник-министър на войната (1913). Домът на Иванка Ботева и Кирил Ботев е на ул. „Шипка“ в София.

Другите двама братя на Ботев също оставят диря в историята на България. Боян Ботев Петков е български офицер, подпоручик. През 1875 г. след смъртта на баща си заминава за Букурещ, където остава до заминаването на брат му Христо за България, след което заминава за Русия, а по-късно завършва Софийското военно училище. Взема участие в Сръбско-българската война (1885). Проявява изключителен героизъм в боевете при Сливница. На 7 ноември 1885 г. при атаката на Три уши е ранен в стомаха и прободен на две места с шик, а със сабята си поваля двама противникови войници. Умира от раните си в София на 10 ноември 1885 г. Посмъртно е произведен в чин подпоручик.

Другият брат на Ботев - Стефан Ботев Петков е български учител и общественик. Първоначално учи при баща си, а през 1871 – 1872 г. е изпратен с помощта на Евлоги Георгиев в Табор, Чехия. След завръщането си, през 1873 – 1874 г., е учител в Панагюрище, а през 1875 г. замества брат си Христо в българското училище в Букурещ. По това време му оказва помощ при редактирането на вестник „Знаме“. През 1886 г. се завръща в България. От 1888 г. е директор на Пловдивската народна библиотека и музей.

Когато говорим за Ботев, за неговите братя и за родителите му, разбираме как родолюбивият дух и духовното извисяване се възпитава през Възраждането от хора като учителя Ботьо Петков и съпругата му Иванка. Точно както поета Ботев пише: „Какви е деца раждала, ражда и сега, Българска майка юнашка.“

Поклон пред паметта и делото им.

Антоанета Титянова

Генерал-лейтенант Кирил Ботев

Боян Ботев

НАЦИОНАЛЕН КАЛЕНДАРЕН ПЛАН ЗА 2023

№	ДАТА НА ПРОВЕЖДАНЕ	ВИД НА ПРОЯВА, СЪБИТИЕ ИЛИ МЕРОПРИЯТИЕ	МЯСТО	ОРГАНИЗАТОР
I. НАЦИОНАЛНИ ИНИЦИАТИВИ				
1	януари – декември	Национално движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“	цялата страна	НКС на Движението, БТС
2	януари – декември	Национално движение „Покорител на 10-те планински първенци“	цялата страна	БТС
3	27 август	Награждаване на носителите на значка „Покорител на 10-те планински първенци“	Черни връх, Витова планина	БТС
4	ноември	Награждаване на носителите на златна, сребърна и бронзова значка на Националното движение „Опознай България – 100 НТО“	София	БТС, МОН, ММС, МК, МТ, ТД и др.
5	януари – декември	Национално движение „Опознай родния край“	цялата страна	БТС
II. НАЦИОНАЛНИ ПРОЯВИ				
1	13 януари	Национални тържества, посветени на 158 години от рождението на Алеко Константинов	цялата страна	БТС, ТД
2	19 февруари	Национален туристически поход „По стъпките на Апостола“	Област Ловеч	ТД „Стратеш“ - гр. Ловеч, Община Ловеч
3	3 март	Прояви, посветени на Трети март	цялата страна	БТС, ТД
4	8 - 9 април	От тука започва България - Национален поход и туристическа среща	Шуменско плато	БТС, ТД „Мадарски конник“ - гр. Шумен
5	май	„По пътя на четата на поп Харитон и Бачо Киро“-посветен на Априлското въстание и битката на четата в Дряновския манастир	паметника на Бачо Киро в гр.Бяла черква, Дряновски манастир, хижа „Бачо Киро“	ТД „Бачо Киро“ – гр. Дряново, Община Дряново
6	27 май	74-и Национален туристически поход „По пътя на Ботевата чета Козлодуй – Околчица“	Козлодуй	МОН, БТС, област Враца
7	юни	По стъпките на четата на Стоил Войвода	село Нейково	БТС, ТД "Стоте войводи" - гр. Сливен
8	10 октомври	Международен ден на интензивното ходене	цялата страна	БТС, ТД
9	8 юли	25 – и Национален туристически поход „Черноморски бряг 2021“	гр. Варна, гр.Бяла, Карадере, КК „Шкорпиловци“, устие на река Камчия, кв. Галата Варна.	ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна
10	23 юни	Национален преглед на туристическите умения и сръчности за учащи за приз „Кристален еделвайс“	язовир „Копринка“	БТС, МОН, ТД „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък, ТД „Сърнена гора“ – гр. Стара Загора
11	8 юни	Традиционен туристически празник „Дни на Пирин“ в местността „Върбите“	Община Кресна, местност „Върбите“, връх „Шаралия“	ТД : „Синаница 2000“
12	16 юни	Национален туристически поход „По пътя на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа“	от местност Янково гърло на река Дунав до връх Бузлуджа	ТД „Узана“
13	юни	Национален туристически поход „По стъпките на Апостола“ – 184 години от рождението на Васил Левски - (Турну магуреле, Румъния - Никопол - Плевен - Карлово)/	Плевен – Карлово	Общински комитет „Васил Левски“, ТД „Кайлъшка долина“ – гр. Плевен, Община Плевен, БТС, ТД „В. Левски“ – гр. Карлово
14	август	Национален туристически поход „Последният път на Хаджи Димитър“	Стара планина, Средна гора	ТД "Средногорец" - гр. Брезово, Общ. Брезово
15	27 август	Национален туристически събор по повод 127 години организиран туризъм в България	Черни връх, Витоша	БТС
16	15 октомври	Четирилъчов поход "Освободителите на Неврокоп"		ТД "Момини двори"
17	21 януари	Девети национален сбор на планинските водачи в България	УЦ „Мальовица“	БТС, ТД
18	декември	Връчване на годишните награди на БТС и Коледно-новогодишен концерт	София	БТС, СТХБ, вестник „Ехо“
III. ПРОЯВИ ЗА УЧАЩИ				
1	януари – март	Зимни спортно-туристически празници	цялата страна	МОН, ТД
2	февруари	Детски зимен празник на Бузлуджа	х. Бузлуджа	ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора
3	29 април; 13 май и 27 май	Ден на предизвикателството и Пролетна кампания „Движи се и победи“ - пешеходни походи в околностите на Велико Търново и ден на предизвикателството в парк Ксифор	Велико Търново	„Трапезица – 1902“
4	май – юни	Туристически походи, посветени на 1 юни – Ден на детето	цялата страна	БТС, ТД
5	май – юни	Туристически походи, посветени на 2 юни – Ден на Христо Ботев и падналите за свободата на България	цялата страна	БТС, ТД
6	8 юли	Ученически поход по морския бряг	гр. Варна, гр.Бяла, Карадере, КК „Шкорпиловци“, устие на река Камчия, кв. Галата Варна.	ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна
7		VI-ти общински туристически празник за учащи в с. Добриня	с. Добриня	ТПД " Орлови скали" - гр. Провадия
8	1 юни	Спортно-щафетни игри за деца от детските градини „Аз и моето семейство“.	Площад Олимпийски – гр. Чепеларе	Община Чепеларе, ТД „Студенец“ гр. Чепеларе
9	24 юни	Празник на билките за ученици с изкачване до връх „Мечи чал“ и откриване на летния туристически сезон.	Община Чепеларе	ТД „Студенец“ - гр. Чепеларе
10	септември	52-ри поход в „Пирин-2023“- национален поход	Пирин планина	ТД"Приста", гр. Русе
11	30 септември	Ден на предизвикателството и Есенна кампания „Движи се и победи“	Велико Търново	„Трапезица – 1902“
12	октомври	Международен ден на Черно море, почитване на плажа и туристическите пътеки около хижа „Черноморец“	хижа „Черноморец“	ТД "Родни балкани" - гр. Варна
13	декември	Национален ученически спортно-туристически събор „Снежен рай“		ТД ПЕС „Мусала“ - гр.Самоков
14	януари – декември	Семинари с учители, директори, експерти	цялата страна	МОН, БТС
15	януари – декември	Походи с учители и ученици	цялата страна	МОН, БТС
16	10-11 юни	Национален туристически събор преглед на туристически дисциплини и туристически сръчности и умения „Етрополе 2023“	Край градски парк	ТД „ТУРИЗЪМ СПОРТИ ЕКОЛОГИЯ – ЕТРОПОЛЕ“
17	юни	Национален преглед по туристически сръчности и умения за ученици за приз „Кристален еделвайс“ – язовир Копринка, последна седмица на юни 2023 г. – около 300 деца.		ТД "Орлово гнездо" гр.Казанлък
18	май	Празник на ТД „Кайлъшка долина“ - Плевен - Активности на всички клубове членове на дружеството, провеждане на състезания за приз „Кристален еделвайс“ за учащи.	х. „Среброструй“, м. „Кайлъка“, гр. Плевен	ТД „Кайлъшка долина“ - Плевен
19	5 юни - 25 август	Шест смени Зелени градски лагери „Млад турист 2023“ за деца от първи до шести клас	Варна	ТД "Родни балкани"
20	13 юли	Ученически лагер на хижа Чумерна „Млад планинар“		ТД "Родни балкани"
IV. ПЕШЕХОДЕН ТУРИЗЪМ				
1	януари	Туристически преход с излет до връх „Св. Атанас“	Стара планина	ТД "Старопланински турист" - гр. Етрополе
2	февруари – март	Регионални спортно-туристически прегледи	цялата страна	БТС, ТД
3	3 март	Походи свързани с 3-ти март	цялата страна	БТС, ТД
4	февруари -март	52-ри лъчов поход в Ст.планина –национален зимен поход	Рила планина	ТД"Приста", гр. Русе
5	28 януари	Тракийски празник „Свети Атанас“ -Етрополе 2023 - туристически походи и планинарска вечер с туристите участници	ТД „ТЪРИЗЪМ СПОРТИ ЕКОЛОГИЯ – ЕТРОПОЛЕ“	Етрополски манастир „Света троица"и връх „Ветви Атанас“
6	февруари	Зимен поход „Мусала -2023" - 53-то зимно изкачване на вр."Мусала"	Рила планина	ТД "Приста", гр. Русе
7	март	52-ри лъчов поход в Ст.планина – национален зимен поход	Стара планина	ТД "Приста", гр. Русе
8	3 март	Поход Соколски манастир- вр. Шипка и участие в тържествата по случай националния празник 3-ти март	Соколски манастир-вр.Шипка	ТД "Росица-Мазалат" - Севлиево, съвместно с дружества от района
9	3 март	НТПП Попови ливади-хижа "Славянка"	с.Тешово	ТД "Момини двори"
10	3 март	Поход - изкачване на връх св. Илия	с. Ягодина	ТД „РОДОПЕЯ“
11	6 май	Адрелез - пешеходен поход 1,5 км - празникът на водата - пресъздаване на обичая "Адрелез " на извор Лъжата.	ТД :“Крепостта – Могилица“, съвместно с НЧ"България-1937“, Кметство Могилица	село Могилица
12	юни	Национален туристически поход „По стъпките на Апостола“ – 184 години от рождението на Васил Левски - (Турну магуреле, Румъния - Никопол - Плевен - Карлово)	Плевен – Карлово	Общински комитет „Васил Левски“, ТД „Кайлъшка долина“ – гр. Плевен, Община Плевен, БТС, ТД „В. Левски“ – гр. Карлово
13	3 юни	Лъчово изкачване на връх Ботев	От различни рочки на изкачване	ТД "Росица-Мазалат" - Севлиево
14	30 юни - 2 юли	По Ком-Емине за три дни - преминава се цялия маршрут, в три дни, по различни отсечки	Стара планина	ТД "Сратопланински турист", ТД "Узана", ТД "Руен"
15	2 юни	Традиционно изкачване на връх Руен, където се събират туристи от България, Сърбия и Македония		ТД „Осогово“
16	1 - 2 юни	ВЕРЕЯ - нощен поход	Стара планина	ТД "Сърнена гора"
17	22 юни	Възпоменателен поход по повод 147 години от гибелта на Никола Войновски	от Васильов до Хайдушка песен	ТД"Узана", Проявата се организира съвместно с „Клуб на офицерите и сержантите от запаса“ гр.Троян и Кметство село Чифлик
18	22 - 23 юни	Поход поклонение на Къпиновски манастир - пешеходен и вело поход, събор	гр.Елена - Къпиновски манастир	ТД Чумерна 1901
19	юни	Поход до извора на река Арда и Ардин връх- Поход до извора на най-дългата родопска река – Арда и изкачване на Ардин връх – 1730 м. Дължина от 18 км.	ТД :“Крепостта – Могилица“	село Горна Арда
20	30 юни	XLII Общински поход 100км./24 часа		ТД "Владислав Варненчик"
21	30 юни - 2 юли	По пътеките на етрополска стара планина- три лъчови туристически походи - пешеходен, велопоход	Етрополска стара планина	ТД „Туризм, спорт и екология - Етрополе"
22	29 юли	Изкачване на Гоцев връх послучай Иленденско- Преображенско въстание.		ТД "Момини двори", Съорганизатор ТД "Славянка", с.Петрово
23	юли	Поход до вр.Мальовица	к.к. Мальовица	ТД Мальовица
24	14 - 15 август	По пътя на четата на Капитан Дядо Никола	от Петропавловски манастир до село Дончовци	ТД"Узана"
25	19 август	Лъчеобразен поход ,посветен на 146 години от Шипченските боеве	Участие в тържествата на връх Шипка по два маршрута от Соколски манастир и Узана	ТД"Узана"
26	22 септември	Трети спортно туристически 42 км. поход- марафон Варна – Балчик		ТД "Владислав Варненчик"
27	15 октомври	Четирилъчов поход "Освободителите на Неврокоп"		ТД "Момини двори"
28	октомври	Звездообразен туристически поход	хижа Тешел	ТД „РОДОПЕЯ“
29	октомври	Поход из туристически маршрут „Карталови присойки“ - Започва с тракийски надпис, продължава с невероятно красивата пещера Надарска, връх Карталов камък от където се открива гледка чак до където поглед стига, църква „Света Троица“ в село Кремене, гробът на Руфинка и Античний път.	ТД :“Крепостта – Могилица“	село Горна Арда
30	12 февруари	Пешеходен преход Карталска поляна- хижа Македония (по дефилето на река Бистрица)		ТД „Айгидик“
31	11 март	Женски поход до хижа Македония"- регионално мероприятие		ТД „Айгидик“
32	3 - 5 март	Ски и пешеходен поход в Стара планина. Посветен на Националния празник на България – 3 март -	Велико Търново	„Трапезица – 1902“
33	3 март	Национален поход до връх Шипка – лъч Южна България по повод Националния празник трети март		ТД "Орлово гнездо" гр.Казанлък
34	юли	Организиране и провеждане на поход по стъпките на Хаджи Димитър, заедно с ТД „Узана“ гр. Габрово		ТД "Орлово гнездо" гр.Казанлък
35	август	Национален поход до връх Шипка – лъч южна България по повод традиц. чествания на Шипченска епопея		ТД "Орлово гнездо" гр.Казанлък
36	октомври	Крос-поход „Русенско Поломие“ 23" - Крос-походът е атрактивна форма за спортуване и движение сред природата, проява, която се провежда засега само в Русе	Русенско Поломие	Спортно туристическо и природозащитно дружество „Академик“
37	юли - август	Пирински хоризонти - 10-дневен поход във високите части на Пирин	Пирин планина	Спортно туристическо и природозащитно дружество „Академик“
38	14 юли	29-ти Поход „По стъпките на Апостола“ – Плевен - гр. Плевен, Стара планина, гр. Карлово	гр. Плевен, Стара планина, гр. Карлово	ТД „Кайлъшка долина“ - Плевен
39	август	Информационна дни "Билките на Рила" - Организирани лекции за билките на Рила. Кратък преход по Еко ботанически маршрут "Приятелите на растенията"	УЦ „Мальовица“	ТД Мальовица
40	юли - август	3 –ти Национален преглед за оцеляване в планината при летни условия 2023 г.	гр. Варна и високата планина над 1000-1500 мнв	ТД : „Черноморски простори"
41	1 април	„50 км за един ден“ поход около Варна.	Варна	ТД "Родни Балкани"
42	17 юни	Изкачване на 10 –те планински първенци на България		ТД "Родни Балкани"
43	2 юли	Международен маршрут „Е4“ – Витоша, Верила, Рила, Пирин и Славянка		ТД "Родни Балкани"
44	август	Сезонен алпийски въжен атракцион – пещерата на „Капитан Немо“	с. Тюленово.	ТД "Родни Балкани"
45	4 - 6 юни	Добруджа и морето	северно черноморие	ТД "Добротица"
46	1 юли	Х-та регионална туристическа проява „С „Буйна кръв“ - опознай Лудогорието!"		ТД "Буйна кръв"

ЗА СПОРТНО - ТУРИСТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

V. ЗИМЕН ТУРИЗЪМ				
1	януари – март	Зимни спортно-туристически празници	цялата страна	БТС, ТД
2	февруари	АЛПИЙСКО СКИ РАЛИ за купа СЪРНЕНА ГОРА	Рила планина	ТД "Сърнена гора"
3	25 февруари - 3 март	Седемдесет и първи ски и пешеходен поход посветен на трети март - ски поход и едnodневен пешеходен поход	от Беклемето до връх Шипка ски поход	ТД "Узана"
4	10 - 12 февруари	Зимен спортен празник на хижа Чумерна - забавни игри	хижа Буковец и хижа Чумерна	ТД Чумерна 1901
5	февруари	Ски и сноуборд училище- Ски лагер на СУ Климент Охридски и училища от страната	Ски курорт Майловица	ТД Майловица
6	21 януари	Ски преход-с лифт Бодрост Картала от връх Исмаилица по билото до хижа Македония регионално мероприятие		ТД "Айгидик"
7	януари	Зимно изкачване на връх Мусала	Рила	ТД ПЕС „Мусала” - гр. Самоков
8	март	19 –ти Национален преглед за оцеляване в планината при зимни условия 2023 г. - 5 дни	гр. Варна и високата планина над 1500 мнв	ТД : „Черноморски простори"
VI. КОЛОТУРИЗЪМ				
1	6 септември	бегачески и велосипеден крос „ПО ПЪТЯ НА ЧИРПАНСКАТА ЧЕТА ЗА СЪЕДИНЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ"	гр.Чирпан	Клуб по планинско бягане „Чирпан бяга" при Туристическо дружество „Средногорец" и Община Чирпан
2	14 - 17 септември	Велопоход на остров Тасос- велоклуб ТД „Айгидик"		ТД „Айгидик"
3	17 - 26 юни	Девети международен коло – поход Варна – гр. Петрич - република Северна Македония /гр. Охрид/	гр. Варна, гр. Петрич, граница с република Северна Македония, гр. Струмица, гр. Ресен, гр. Битола, гр. Охрид и обратно	ТД : „Черноморски простори"
4		Състезание за планинско колоездене и бягане „Чепеларски търкала"	Община Чепеларе	Община Чепеларе, Trip Elements, ТД „Студенец" - гр. Чепеларе
5	април	Велообиколка на Варненското езеро.	Варненско езеро	ТД Родни Балкани
6	август	Изкачване на вр. Ботев с колелета.	Стара панина	ТД Родни Балкани
VII. ВОДЕН ТУРИЗЪМ				
1	май	Воден поход по р."Янтра" 2023"-национ.воден поход	река Янтра	ТД"Приста", гр. Русе
2	май	Гребен поход по река Росица и и яз. Ал. Стамболийски	р. Росица	ТД "Росица-Мазалат" - Севлиево
3	май	Национален воден поход по река Струма - воден клуб „Струма 2012"		ТД „Осогово"
4	17 юни	Риболовен фест „Дяволски мост – 2023 г."	„Дяволски мост" на река Арда на 10 км от град Ардино	Туристическо дружество „Белите брези" - град Ардино, област Кърджали
5	август	Воден поход по р. Янтра - Походът ще е четиридневен, с двуместни туристически каяци	поречието на р. Янтра от гр. Бяла до устието – река Дунав	Спортно туристическо и природозащитно дружество „Академик"
6	април	Воден поход по р. Искър - от с. Койнаре до с. Загражден на р. Дунав	поречието на р. Искър от с. Койнаре до с. Загражден на р. Дунав	ТД „Кайлъшка долина" - Плевен
7	25 юли	Инициатива „Първи стъпки под водата" – възможност за всеки желаещ, под ръководството на инструктор да направи своята първа подводна разходка.		ТД "Родни балкани"
IX. ЕКО ИНИЦИАТИВИ				
1	януари - декември	Еко инициативи, почистване и благоустройство на туристически места	Цялата страна	БТС, ТД
2	17 септември	Да изчистим България за един ден"	Цялата страна	БТС, ТД
3		Обновяване и почистване на Е-3 / проход Витиня до х.Мургаш	Витиня, Стара планина	ТД Кремиковци
4		Обновяване и почистване на Е-3 / от местността Белия камък до х.Мургаш и постъпите до вр.Мургаш от север и юг	х.Мургаш	ТД Кремиковци
5	29 октомври	Международен ден на Черно море. Почистване на плажа и туристическите пътеки около х.Черноморец.		ТД "Родни бакани"
XI. НАЦИОНАЛНО ДВИЖЕНИЕ „ОПОЗНАЙ БЪЛГАРИЯ – 100 НТО"				
1	януари – декември	Отпечатване и изработване на: – книжки на 100-те НТО – карти – дипляни – значки – бронзова, сребърна и златна – печати и марки за обектите – табели – пътни и информационни Презентации на Националното движение „Опознай България – 100 НТО" сред учащи	цялата страна	БТС, Издателска къща „Ехо" и НКС на Движението „Опознай България - 100 НТО"
XII. КУЛТУРНИ ПРОЯВИ, ИЗДАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ, ТУРИСТИЧЕСКА И ХУДОЖЕСТВЕНА САМОДЕЙНОСТ				
1	април	Историята на ЦПШ през погледа на доц.Сандьо Башев част 1 - семинар	Учебен център Майловица	ТД Майловица
2	13 юни	НТП - среща с честване на Еньов ден и екскурзия до Р.Гърция		ТД "Момини двори"
3	юни-септември	Шахматен турнир по ускорен шах „Yagodina open"	с. Ягодина	ТД „РОДОПЕЯ"
4	юли	Фолклорен фестивал "Магията на Майловица"	к.к. Майловица	ТД Майловица
5	септември	III-ти летен празник на хижа Мургаш	х.Мургаш	ТД Кремиковци
6	14 октомври	Среща на туритическите дружества от североизточна България	х.Върбишки проход	ТД "Мадарски Конник"
7	ноември	Преглед: българският алпинизъм през погледа на доц. Сандьо Башев част 2 - семинар	УЦ „Майловица" в зала Музей	ТД Майловица
8	17 - 18 март	Честване 121 години от основаването на ТД „Трапезица - 1902"- фотоизложба, концерт на художествените състави на Дружеството и гости	Велико Търново	„Трапезица – 1902"
9	април - май	Организиране и провеждане на XXIII песенен празник „Прекрасна си мила, Родино!"		ТД "Орлово гнездо" гр.Казанлък
10	5 - 7 октомври	11 –ти Национална среща на туристите ветерани „Варненска есен" 2023 г.	гр. Варна и посещение на туристически обекти в областта	ТД : „Черноморски простори"
XV. МАРАТОНИ, ПЛАНИНСКО БЯГАНЕ И SKY RUN				
1	август	SkyRun Malyovitsa - планинско бягане с две алтернативни трасета 14,3 км и 19,0 км	к.к. Майловица	ТД Майловица
2	30 септември	По стъпките на Алеко с приятел	Железница-Черни връх-Владая	ТД "Боерица", БТС
3	6 септември	бегачески и велосипеден крос „ПО ПЪТЯ НА ЧИРПАНСКАТА ЧЕТА ЗА СЪЕДИНЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ"	гр.Чирпан	Клуб по планинско бягане „Чирпан бяга" при Туристическо дружество „Средногорец" и Община Чирпан
XIII. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ				
1	април или септември	посещение населени места с компактно българското население в република Молдова	гр. Варна република Молдова /гр. Тараклия и гр. Кишинев/	ТД : „Черноморски простори"
2	17 - 26 юни	Девети международен коло – поход Варна – гр. Петрич - република Северна Македония /гр. Охрид/	гр. Варна, гр. Петрич, граница с република Северна Македония, гр. Струмица, гр. Ресен, гр. Битола, гр. Охрид и обратно	ТД : „Черноморски простори"
3	2 юни	Традиционно изкачване на връх Руен, където се събират туристи от България, Сърбия и Македония		ТД „Осогово"
4	28 - 29 януари	Тракийски празник „Свети Атанас" -Етрополе 2023 - туристически походи и планинарска вечер с туристите участници	ТД „Туризмъ, спорт и екология – Етрополе"	Етрополски манастир „Света троица" и връх „Свети Атанас"
5	май	Организиране и провеждане на градски маратон в Казанлък – Маратон „Розова долина", през месец май, посветен на 120 години празник на розата в града – очакваме над 200 участника.	Казанлък	ТД "Орлово гнездо" гр. Казанлък
6	август - септември	Организиране и провеждане на ултрамаратонско бягане по време на празниците в долината на Тракийските царе в град Казанлък	Казанлък	ТД "Орлово гнездо" гр. Казанлък
XIV. УЧЕБНА ДЕЙНОСТ				
1	20 - 29 януари	Курс за планински водачи – зимен профил	в УЦ на БТС, Майловица	БТС
2	април-октомври	Обучение на хижари на хижи, предоставени от БТС за стопанисване и управление от ТД	По региони	БТС
3	април-октомври	Обучение на активисти от ТД по маркировка на туристическите пътеки	По наредба	БТС
4	януари – декември	Курсове и семинари по заявка на ТД, фирми и други	УЦ „Майловица"	БТС, ТД
5	юни-септември	Курс за планински водачи – летен профил	УЦ „Майловица"	БТС
6	2023.06	Курс за инструктори „Aqua walking"	По наредба	БТС , ТД
7	2023.11	Сбор на планинските водачи – опресняване на знанията и усъвършенстване на практическите умения	Рила, УЦ „Майловица"	БТС
8	цялата година	Курсове и семинари с учители – ръководители на ученически групи	в УЦ на БТС	БТС
XV. МАРКИРОВКА				
1	май – октомври	Опресняване на туристическа маркировка по европейски туристически маршрути: Е3, Е4, Е8	Стара планина, Витоша, Верила, Рила, Пирин, Родопи, Славянка	БТС, съвместно с националните и природните паркове
2	май – октомври	Маркиране на туристически маршрути в националните и природните паркове	Стара планина, Витоша, Верила, Рила, Пирин, Родопи, Славянка, Беласица, Странджа, Българка, Шуменско плато	БТС, ТД
3	януари – декември	Изработване на самостоятелни проекти и участие в такива за туристическа маркировка и туристическа инфраструктура – места за краткотраен отдих, чешми, беседки, мостове и др.	Витоша, Люлин, Странджа, Средна гора	БТС, съвместно с националните и природните паркове
4	януари – декември	Проучване, планиране и маркиране на нови туристически маршрути	цялата страна	БТС и ТД, съвместно с националните и природните паркове
5		Обновяване и почистване на Е-3 / проход Витиня до х.Мургаш	Витиня, Стара планина	ТД Кремиковци
6		Обновяване и почистване на Е-3 / от местността Белия камък до х.Мургаш и постъпите до вр.Мургаш от север и юг	х.Мургаш	ТД Кремиковци
7	октомври	маркировка на международен маршрут Е 8 в участъка х. Триградски скали до х. Чаирски езера в Родопите	х. Триградски скали до х. Чаирски езера	ТД „Черноморски простори"
8	май	Освежаване /подновяване/на маркировка на регионален маршрут гр. Белослав – ПЗ „Побити камъни"	гр. Белослав – ПЗ „Побити камъни"	ТД „Черноморски простори"
9	април	Освежаване /подновяване/на маркировка на регионален маршрут гр. Дългопол – Рояшки скален манастир	гр. Дългопол – Рояшки скален манастир	ТД „Черноморски простори"
XVI. КОМУНИКАЦИИ				
1	януари – декември	Такси за съоръжения за комуникация	цялата страна	БТС
2	януари – декември	Доставка и сервиз на съоръжения за комуникация	цялата страна	БТС
ГОДИШНИНИ				
128 години организиран туризъм в България				
160 години от рождението на Алеко Константинов				
126 години от смъртта на Алеко Константинов				

МАРШРУТ

СЕЛО БОСНЕК - ЖИВАТА ВОДА - ДАИН КЛАДЕНЕЦ - СЕЛО

Село Боснек се намира на южните склонове на Витоша, на 930 м надморска височина. Разположено е на долиноно ушрение на р. Струма, където тя приема водите на р. Добри дол.

Едно от предположенията за възникване на селището е, че първите заселници били босненци, откъдето идва и неговото наименование. На територията на днешното село са живели хора още от времето на древните траки. Те са имали важната стратегическа задача да отбраният подходите откъм долината на р. Струма. Доказателства за това може да се намерят в историческия музей в Перник, където са показани ценни археологически находки от района на селото.

Западно от центъра на Боснек, на около километър е местността Кръста. Тук е съществувала древна крепост върху площ от 7 декара. Археолозите са открили, че тя е с правоъгълна форма, с дебели каменни стени и кули на четирите страни. Сега само дълбоки сондажни проучвания доказват нейното съществуване. Видимо на повърхността са останали земни отбранителни валове. Големият

брой археологически материали доказват, че крепостта е съществувала още през 4 – 3-и век преди Христа. Антично село е съществувало и в центъра на сегашното селище в м. Ридо. Сега тук се намира канцеларията на кметското наместничество, малка библиотека и към нея етнографска сбирка с инструменти и уреди от бита на хората от близкото минало. Това е най-високата точка на с. Боснек. На обширния площад се издига паметник на загиналите във войните и красива чешма с хубава вода за пиене. Съвсем наблизо се намира старата сграда на църквата „Св.

св. Безсребърници Козма и Дамьян". Тя е изградена през 1878 г. и е обявена за паметник на културата.

Широка улица малко по-надолу отвежда до действащата църква „Св. Теодор Стратилат“. Тя е въздигната през 1866 г., за което свидетелства надписът над олтаря. На иконостаса има много икони с висока художествена стойност – на Св. Теодор Стратилат, на Св. Йоан Предтеча, а горе високо е тази на Тайната вечеря. Тази църква е в много добро състояние и внушава респект с вътрешната си уредба и чистотата на сградите и двора, ограден със стабилна ограда.

Преди да поеме по долината на Добри дол към природната забележителност Живата вода или още по-нататък към Меча чешма, Даин кладенец и долината на р. Матница, пътникът може да се изкачи за 15-20 минути до м. Кръста. Това е много обзорно място. Открива се изглед към планината Голо бърдо, Вискяр планина, а при ясно време погледът стига на запад чак до Осогово.

Разстоянието от с. Боснек до Перник по автомобилен път е 25 км.

Боснешкият карстов район е на

площ от 30 квадратни километра и е по южните склонове на Витоша при надморска височина 900 метра. Релефът е планински, силно пресечен, с остри била и стръмно спускащи се склонове, въртопи и валози, сухи долини, ниши и отделни изолпирани скали. Към тази характеристика на геоложкия строеж непременно трябва да се добавят пещерите

и пещерните пропасти.

Боснешкият карстов район изцяло попада в територията на Природен парк „Витоша“.

Тук е най-красивата и до неотдавна най-дълга (18 км) в България пещера Духлата. Намира се на 3 км от с. Боснек по пътя към с. Чуйпетлово. В близост е изграден заслон на пещерника. Влизането

МАРШРУТ

ГРАД БАНКЯ

КЛИСУРСКИ МАНАСТИР „СВ. ПЕТКА ЕПИВАТСКА“

Маршрутът започва от центъра на Банкя, където красив архитектурен елемент – фонтан, допълва красотите на населеното място. Този център е забележителен и с обстоятелството, че тук пристигат автобусите от начална спирка на метростанция Сливница и през него продължават към околните квартали на града и населени места. Недалеч от центъра, в източна посока, се намира и жп гара Банкя, където спират пътническите влакове от София.

Манастирът отстои на 8 км от Банкя по автомобилен път в северозападна посока. Тръгва се в западна посока по ул. „Александър Стамболийски“. След 150 м се прави завой вдясно по ул. „Св. св. Кирил и Методий“ и се продължава до края ѝ. Завива се вляво по ул. „Варна“ и се навлиза в квартал Вердикал. С голяма серпентина все нагоре се напуска населеното място. Това е местността Големата. Продъл-

жава се в западна посока, вляво от пътя е местността Умнице, чието име идва от тамошното находище на хума. След 4,5 км от центъра на Банкя се идва до разклонение на автомобилния път. Тук има спирка на автобус № 44. Местността е известна като Ръжевица. Вляво, в западна посока, пътят слиза до с. Клисура – 4 км. Направо, на северозапад, с изкачване се продължава към **Клисурския манастир** – 3,5 км. Това е най-прекият и най-кратък път до манастира. В миналото този път е свързвал селището Банкя с Брезник и е известен като Друмо.

Районът на манастира е едно много красиво и изключително обзорно място с надморска височина 912 метра, от което се открива изглед към билото на Люлин планина.

От поляната пред манастира се открива панорамен изглед на юг и югозапад към почти цялата Люлин планина, а на изток погледът обгръща района на град Банкя и се

спира чак до западните покрайнини на столицата. От полянката се спуска пешеходна пътека, първоначално през млада иглолистна горичка, и за 30 минути се слиза до с. Клисура, където е началната спирка на автобуса за град Банкя.

Справка от Националния исторически църковен музей – София сочи, че историята на Клисурския манастир е забудена в тайнственост. Според мен няма нищо тайнствено в историята на тази света обител. В резултат на многобройни нападения, разрушавания и опожарявания от османлиите турци, всичко ценно и забележително, редица книги с религиозно съдържание, паметни плочи и надписи са унищожавани. Има достатъчно верни исторически данни, които показват, че манастирът е съществувал през късното Средновековие. В резултат на безвъзмезден труд и значителни дарения от християните от околните села той се е въздигал от пепелищата, възкръсвал е и е бил обновяван, за да оцелее до

днес с цялото си великолепие.

Старата църква „Св. Петка Епиватска“ до 2015 г. бе и единствена, преживяла погроми и опожарявания, след това възобновявания от предани християни. Тя е сравнително малък еднокорабен безкуплен храм.

В края на 60-те и началото на 70-те години на 19-и век тук за кратко е отседнал Апостола на българската свобода Васил Левски, обхождайки Софийския район за подготовка на комитетите за общонародно въстание и освобождаването на България. Има данни, че около 1870 г. за по-продължително време са пребивавали и хайдутите.

През 1921 г. в манастира пристигат 18 руски монахи, прогонени от родината си след установяването на съветската власт. Те активно се заемат с възобновяването и подобряването на битовите условия. През първата половина на 20-и век манастирът е разполагал с много имоти и много приходи от тях. Монасите са отглеждали земе-

делски култури и животни. В средата на 20-и век манастирът претърпява голям пожар. След него битовите сгради са възстановени и в тях е настанен санаториум за деца с белодробни заболявания. Малко по-късно е превърнат в почивна база за работници от тютюневата промишленост от София.

През 1954 г. църквата рухнала и значителна част от нея била унищожена. Върху основите на старата църква е издигната сегашната в почти същия архитектурен вид. Вътрешната уредба на храма внушава спокойствие, респект и уважение към православието. Иконостасът е дърворезбен, а на него са изложени икони според канона. Вдясно до иконата на Исус Христос е тази на Йоан Кръстител, а вляво, до царските двери, е иконата на Пресвета Богородица. До нея е иконата на Св. Петка Епиватска.

Клисурският манастир се радва на отлично състояние

КЛАДНИЦА

в пещерата е забранено. Тя не е туристически обект поради опасностите, които тесните ѝ проходи крият за посетителите. Поради красивите ѝ образувания и исторически находки от древни времена, тя е обявена за природна забележителност. Сложна, шестетажна лабиринтна пещера с подземни галерии, срутища, зали, пропасти и реки с обща денивелация 70 метра. Част от пещерата се намира под сегашното легло на р. Струма. Голямо е богатството от сталактити, сталагмити и сталактони, синтрови езера, кристали, пещерни бисери, драперии и завеси, причудливо декориращи стените.

Пещерата „Врелото“ е втора по дължина в района – 5,3 километра. В нея се намира най-голямата подземна зала в България, известна като „Приятелите мои“. Нейните размери са 230/40/30 метра. Интересни са „Залата на магьосниците“ и залата „Големите сипеи“.

В района около извора Живата вода се намира входът на **пещерата Живата вода**. Нейната дължина е 240 метра.

Хоризонталната водна пещера „Академик“ с дължина 320 метра е част от подземната хидроложка система на пещерата „Духлата“.

и ново строителство. В северната част на обширния манастирски двор, успоредно на белите битови сгради, през 2009 г. бе направена първата копка на **нов православен храм „Въведение Богородично“**. Неговото строителство продължава пет години и е напълно завършен през 2014 г. Тържественото освещаване на храма е извършено на 22 август 2015 г. от софийския епископ Григорий в присъствието и участието на Патриарх Неофит.

Сградата на храма представлява едноабсидна куполна ротонда с височина 15 метра, заедно с купола. Изпълнена е по проект на архитект Цветанка Разсолкова. Дърворезбеният иконостас е изработен от Никола Шукеров от с. Момчиловци и е монтиран през 2014 г. Иконите и стенописите са дело на художника Асен Йосифов.

Обширният вътрешен салон на храма е изпълнен с красота и духовно величие. На северната вътрешна стена със стенописи в естествен размер са Христовите войни. По другите стени са изографисани светци и библейски сцени. Битовите сгради за монахините, магерницата и камбанарията блестят със своята белота и подреденост. На някои от стените откъм двора на манастира има стенописи, които изобразяват различни библейски сцени, предимно такива от живота на Св. Петка Епиватска. Входната врата на светлата обител е голяма и над нея е изписано името на манастира. Той е девически и празникът му е на 14 октомври – Петковден.

инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Изключително красива, тя завършва с голяма зала с дължина около 60 метра. В нея се срещат едни от най-дългите цевични сталактити в района.

Пещерите са носители на разностранна информация за духовната и материална култура на човечеството, за животинския и растителния свят, населявал планетата в доисторическо и историческо време.

Изворът Живата вода е много посещаван туристически обект. Тук е изграден заслон с пейки и маси. До тази местност от с. Боснек може да се стигне за 1,30 часа по добре отработена пътека.

От заслона Живата вода се тръгва в северна посока по пътека, минаваща през изоставена картофена нива. За 15 минути се идва до Меча чешма, която се намира

е направена красива чешма с два чучура, от която блика много вкусна вода за пиене. Край чешмата има масичка и пейки за отдих на туристите.

От Даин кладенец, с леко спазане надолу, преминавайки ту на десния, ту на левия бряг на реката по малки дървени мостчета, за 45 минути се идва до мост над реката, по който минава автомобилен път. Природната картина е много красива в тази част на маршрута. Дървесната и храстова растителност е представена от най-различни видове. На мястото, където пътеката стига до автомобилния път, има мост и наблизо до него, на десния бряг на реката, има заслон и информационно табло за началото на територията на Природен парк „Витоша“. След моста автомобилният път прави завой вдясно и отива до горските обекти Малка и Голяма Гарваница. Частта от този път не влиза в описания маршрут.

След моста и заслона надолу до с. Кладница в продължение на 1 ч. и 30 мин. се върви само по автомобилния път. Тук горската растителност е представена от смесена

на билото, спускащо се от връх Селимица. Тук, при надморска височина 1480 м, е направена чешма с добра за пиене вода. Има маса и пейки за кратък отдих.

От Меча чешма до с. Кладница разстоянието се изминава за 2 ч. и

30 мин.

За 15 минути от Меча чешма добре обработената пътека сплиза до Даин кладенец. Това е най-горната част на водосбора на р. Матница.

При надморска височина 1400 м

ВЛАХИНА ПЛАНИНА ПОЗНАТА И НЕПОЗНАТА

На запад от река Струма до долината на Брегалница е територията на познатата за хората от Югозападна България и малко непозната за туристите от страната и чужбина Влахина планина, която за кратко време е била наричана Пастуша. Чрез седловината „Черната скала“ тя се свързва с Осогово, а с местостта „Седалото“ / Четалото / с Малешевската планина. По билото и минава границата с Република Македония, а през ГКПП „Станке Лисичково“ е пътят от Благоевград през селата Делчево, Велес и Скопие. Тя е ниска планина с най-висок връх Кадийца - 1924 м.н.в. Дължината ѝ е 54 км, а ширината около 15-20 км. Залесена е с дъб, черен бор, бук, габър и в нея единствено в България се среща ендемитното растение - балканско часовниче. По нейните рътлини и речни долини са пръснати стотиците махали на селата от Благоевградска и Симитлийска община. Това за мнозина е познатата Влахина планина, чието землище от 650 кв.км. се използва за земеделие и животновъдство.

Въпреки малката ѝ надморска височина, в нея има много природни и исторически забележителности. В Лещанския дял на планината има много понори и пещери, като най-посещаваната е Бойчова скала. Преди години известният спелеолог от град Жилина в Словакия - Славомир Хмела, при разглеждането ѝ я нарече уникална. Тогава той каза пред благоевградските си колеги: „Бил съм в повече от 200 пещери по света, но такова чудо не съм виждал. Сталактитите вместо да са в отвесна посока, са завити като малко бастунче, което според мен се дължи на много силно въздушно течение в пещерата“.

На няколко километра от нея в югоизточна посока в местността „Котаро“, селищно землище, има изворче, което местните хора нарекли „Светлата вода“. Тя лекува много вътрешни и кожни болести и край него има оставени много дарове и монети.

Между реките Клисурска и Дреновска сред махалите на село Логодаж има язовир с вместимост 14 млн. куб. метра. Неговата чиста вода е осигурена от потоците на планината. Освен за напояване

той е любимо място за сърфисти, каякари и кануисти, които през месеците порят на воля водната шир. Бреговете на язовира са удобно място за риболовци от Благоевград, столицата и цяла югозападна България. До него има стари къщи, модерно изградени вили, които освен на местните хора дават подслон и на посетители, дошли да търсят прохладата и емоции. Стремехът на тукашните жители е районът да се превърне в обект на селския туризъм, за което спомага близостта му с модерния Благоевград и международното шосе, минаващо през Влахина планина.

За алпинистите и планинските спасители интерес представляват скалните масиви край село Железница и в местността Коматиница над село Крупник, в което се намира една от най-добре оборудваните сеизмологични станции в България. От всяко кътче на Влахина планина се откриват прекрасни панорамни гледки към Западна и Югозападна Рила и върховете на Пирин. Най-красива е тя през есента с багрите на нейните широколистни гори и пролетта с раззеленилата се природа и цъфналите

иглолистна и широколистна гора. Високите дървета правят сенки, така желани през горещите летни дни. За около час се минава покрай информационна табела на ДЛС „Витошко-Студена“. В южна посока се вижда язовир Студена. Напуска се автомобилния път и се продължава по ул. Матница, минава се покрай сградата на читалище „Пробуда“ и за 2 ч. и 30 мин. от Меча чешма се пристига до площада на с. Кладница.

Село Кладница е разположено на югоизточните склонове на Витоша, на двата бряга на Кладнишката река, при надморска височина 1000 метра.

За произхода на името на селището се разказват различни варианти. Ние приемаме като най-достоверен този, че то идва от изобилието на диворастящата ядлива гъба по стволите на големите букови дървета, известна със същото име. В най-ниската част на селището завършва каналът, който отвежда водите на Владайска река в язовир Студена. Каналът е част от нископланинската обиколната пътека (НОП) на Витоша.

В центъра селището има ресторант, който през всички дни на седмицата предлага вкусна и питателна топла храна. Пред ресторанта има чешма с добра за пиене вода. Тук на площада е началната и крайна спирка на автобусите, идващи от Перник и микробуси от София. Селото е на 16 км източно от Перник и на 22 км югозападно от София.

През последните десетилетия едно от най-посещаваните места тук е манастирът „Св. Николай Мирликийски Чудотворец“. Намира се на десния долинен склон на Кладнишката река, на 1,5 км над селото, по пътя за хижа „Селимица“, на 1185 м н. в. Хижата отстои на 3 км от Кладница и е сред най-посещаваните витошки туристически хижи.

инж. Георги ПЕТРУШЕВ

цветя по ливадите край малките реки.

Най-голямата историческа забележителност в планината е **манастирът „Св. Арахангел Михаил“** край симитлийското село Тросково. Според дописка от игумена Серафим в „Цариградски вестник“ от 8 декември 1856 г., той е основан от цар Иван Асен във времето от 1218 до 1241 г. Интерес за туристите са и многото църкви в селата, повечето от които са обявени за паметници на културата. Открити са и много останки от антични и късноантични селища, обект на проучване от специалисти от историческия музей в Благоевград. Сега те работят в село Дренково, където около махала Марковска са открити останки от праисторическо селище, тракийски могилен некропол, руини от голяма сграда с площ от 200 кв.м., църква, строена през 1305 г., крепостни стени и кули. Преди това те проучиха праисторическо селище, съществувало през новокаменната и каменно-медната епоха в махала Ковачка на село Българчево, чиито останки могат да се видят от всеки, който се интересува от история.

В края на 19 в. и в началото на 20 век, когато Македония е под турско робство, от София за Солун през Влахина планина е минавал един от каналите на ВМРО. Куриерите, пренасящи оръжие и експлозиви, четниците и техните войводи са били радушно посрещани и подслонявани от местното население в махалите на почти всички села. Из рътлините на планината, с поетичното си перо, с пелерина, с пушка на рамо и с револвер в пояса е митарствал и Пейо Яворов. Недалеч от билото на планината през февруари 1902 година той е пленен от подвизаващата се по тези места върховистка чета на Софрони Стоянов. След ултимативни преговори с войводите от ВМРО, той е освободен и по долината на Брегалница, един от проходите и селата в планината се завръща жив и здрав в София.

►► на 11 стр.

ЗАГАДКА ОКОЛО МЕГАЛИТНИТЕ КАМЪНИ

Необходима предистория

Както се казва в една народна поговорка „По Коледа стават чудеса“, така стана и в нашия случай. Звучи като в приказка, но фактите говорят съвсем красноречиво. По коледните и новогодишни празници, както всички и ние със сина ми, който живее и работи в град Сидни – Австралия, си разменихме традиционните поздравления. В моето нямаше нищо особено, но в неговото аз научих нещо, което първоначално ме озадачи, но се оказа, че това се отнася не само за мен, но и за българските археолози. Става въпрос за две снимки на мегалити, неизвестни все още в България. И то най-вече едната от тях. Нека я наречем „Правите камъни“, както са наречени и тези в землището на с. Розовец, община Брезово (виж снимка 1).

Първата ми реакция бе да се свържа по телефона и да попитам сина ми по какъв повод ми изпраща тази снимка. На тези „Прави камъни“ край с. Розовец ние сме били и двамата и не би трябвало да има нещо неясно. Оказа се точно обратното. Синът ми, който отдавна е поел по моя път, за 19-и път в празничните дни се изкачва на непретенциозния по височина австралийски първенец Косцюшко (2228 м). Преди това, винаги както на изкачване, така и на слизване, той върви по един и същи път. Сега на слизване прави лека, съвсем незначителна отбивка. И ето едно чудно видение – те – „Правите камъни“ от с. Розовец, са пред очите му. Само след минути австралийските „Прави камъни“ са в моя телефон. А аз не вярвам на очите си. Десетки пъти сравнявам двете снимки. Не, няма никаква грешка. Те поразително си приличат (виж сн. 2). Разликата е съвсем незначителна, дори и във височината на двата мегалита – австралийските са по около 6-7 метра, за сметка на българските, които съответно са 5 и 6 м, а това, което ясно ги разграничава, е че нашите са високо в планината, сред гориста местност, стръмна и дори опасна при хлъзгаво време, а Австралийските са на

сред равна поляна.

Звъня веднага на ръководителя на Информационното бюро в град Брезово. С Радню Шопов се знаем много добре. Питам дали в Брезово се знае за този мегалит в подножието на вр. Кюсцюшко. Отговорът е категоричен: „Не, дори и от самия Мартин Константинов, който е много добре запознат с нашите „Прави камъни“ няма такава информация. От наша страна случаят се доизяснява. Синът ми в Австралия, а ние с Радню Шопов у нас. Разлиствам доклада на Мартин Константинов на специална научна конференция. Ето и част от неговия доклад, преразказан с кратки съкращения.

Настоящата публикация има за цел да запознае научната общност с новооткрит обект в земли-

щето на с. Розовец, община Брезово, който притежава съвкупност от характеристики, за която липсва описание в научната литература, посветена на мегалитните конструкции. Единственият засега и най-близък негов аналог се явява вече известният мегалит „Момини гърди“, намиращ се край с. Старосел. Въз основа на техните специфики се предлага обединяването на тези засега само два обекта в нов тип мегалитни конструкции: „Двойка балансиращи монолити“. Като разновидност на този неопиран досега в литературата тип е мегалитът от Розовец, който представлява двойка балансиращи успоредни ортостати.

След описанието на обекта следват аргументи в полза на твърдението на авторите, че се

касае за мегалитен обект с антропогенен произход, принадлежащ към непроучените у нас „деликатно балансиращи камъни“ (Precariously balanced rocks). Допълнителен фокус в публикацията е опитът й да привлече вниманието и интереса на научната общност у нас към огромното богатство от мегалитни структури в Сърнена и Същинска Средна гора. На тях не следва да се гледа само като на обекти, подходящи за културен туризъм, а като на научно предизвикателство пред съществуващата типология на мегалитните обекти от Странджа, Сакар и Източните Родопи. Описани са основните характеристики, отличаващи „Средногорския прото-долмен“ от долмените в гореспоменатите райони и са

предложени аргументи за обособяването му като отделна и като типология, и като хронология група мегалитни паметници.

Обектът, предмет на настоящата публикация, се намира в околностите на с. Розовец, община Брезово. Сред ограничено по размер скално скупчване, състоящо се от няколко десетки каменни блока с различен размер, се ситирира изкуствено подравнена скална площадка (б.а.-точно такава, каквато е и тази в Австралия) с приблизителни размери 5 x 5 м. Върху нея на разстояние 80 - 90 см един от друг се издигат двойка успоредни вертикални каменни плочи (ортостати). Познати сред местните жители

15 БЪЛГАРИ СЪС ЗВАНИЕТО „СНЕЖЕН БАРС“

СССР приема важно решение. Учредява се почетното звание „Снежен барс“.

Какво предвиждаше правилникът за получаването на званието „Снежен барс“? Правото да притежават това звание имаха алпинистите, които са изкачили и четирите седемхилядника на територията на СССР – Комунизъм /7495 м/, Ленин /7134 м/ и Корженевска /7105 м/, за Памир, както и вр. Победа /7439 м/ за Тянь Шан. За много кратко време мнозина светски алпинисти събраха колекцията. Впрочем 5 от тях вече я имаха и те трябваше само да бъдат узаконени.

Междувременно отношенията между СССР и Китай се бяха влошили и тъй като вр. Победа се намира на границата между двете държави връх Победа бе заменен с вр. Хан Тенгри, на което само 5 метра не достигат, за да бъде и той член на семейството на седемхилядниците. С годините, когато международните отношения в целия свят се подобриха и много чуждестранни алпинисти започнаха да посещават международните алпийски лагери в подножието на светските седемхилядници, бе възприето с това звание да бъдат отличавани не само светски но и чуждестранни алпинисти. Първите чужденци заслужили това звание стават американците Уилям Гарнър и Ренди Старет изкачили вр.

Победа през 1985 г., заедно със светски алпинисти, в чест на 40-годишнината от победата над фашистка Германия.

А БЪЛГАРИТЕ?

След 13 август 1967 г., когато и България влезна в семейството на държавите, стъпили на връх над 7-те хиляди метра нещата тръгнаха очаквано много бързо. Чрез национални отбори, отбори на окръжните съвети на БТС, на клубни екипи и дори чрез индивидуални прояви нашите алпинисти масово навлезнаха в Памир и Тянь Шан. През 1987 г. дори се стигна до рекордните 114 български алпинисти да катерят върховете на Памир. Тогава някой се пошегуваха, че републиканската ни алпинида през 1987 г. се е провела в... Памир.

Един бегъл поглед на българските изкачвания на седемхилядни върхове показва, че в периода от 1967 година до сега повече от 250 българци са осъществили над 560 изкачвания на седемхилядни върхове. В това число са и над 40 наши алпинисти. Дори някои от алпинистите ни имат по 8,9,10,11 и дори /по 12 -Христо Проданов и Динко Томов/. И както ще видим съвсем не е изненада и това, че първият български алпинист, завоювал това много престижно звание „Снежен барс“ е Йорданка Димитрова, която на 15 август 1989 г. заедно със светски алпинисти стъпва на вр.

Победа /7439 м/. С това си изкачване тя става не само първата българка носителка на това звание, но и първата чужденка, наредила се на 416-то място в дългия списък на Снежните барсове, които към настоящия момент вече са 673-ма души.

Историята не приключва до тук, защото при една моя служебна командировка до СССР и при нарочната ми среща с държавния треньор на Федерацията по алпинизъм на СССР Владимир Шатаев се изясниха имената и на останалите 14 български алпинисти, които вече имаха в актива си изискванията за това звание.

Всичко около въпросното звание приключи само за 2-3 дни, което позволи медалите /жетоните/ на горните 15 души да ми бъдат предадени и донесени в Българската федерация по алпинизъм, за да бъдат официално връчени на тези, които ги бяха заслужили. И с това въпросът все още не е приключил, тъй като, година по-късно /7.08.1990 г./ с изкачването си на вр. Хан Тенгри това отличие трябваше да завоюва и Любомир Илиев, както и Боян Петров, изкачил същия връх на 1.08.2003 г. Но, междувременно Китай и СССР отново подобряват отношенията си вр. Победа отново става достъпен и си заема полагаемото му се място. Този факт налага на 18 ноември 1989 г., Президиумът на федерацията

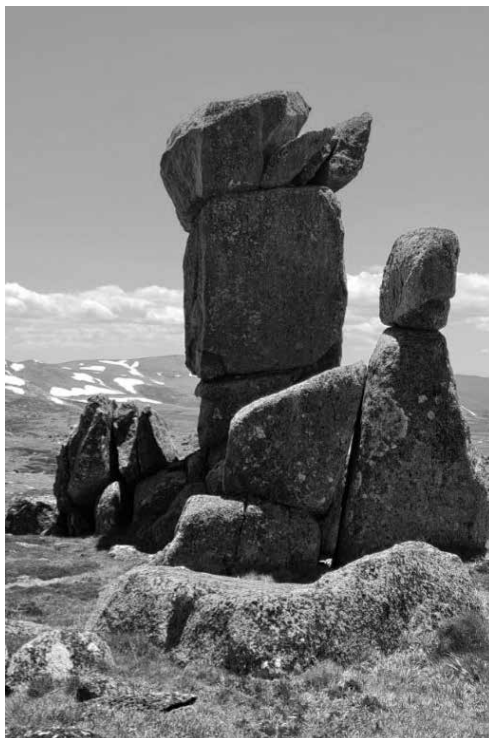
по алпинизъм на СССР да прибавил анекс към първоначалния проект и вместо четирите върха официално бе включен пети – Хан Тенгри, който в последно време все по-често се споменава с височина 7010 м.

Както споменахме по-горе към настоящия момент общо 673 алпинисти са станали носители на това звание, а някои от тях дори са го завоювали по няколко пъти. Рекордър е руснакът Борис Коршунов, който 9 пъти покрива тези нормативи – 1981, 1988, 1990, 1991, 1993, 1998, 1999, 1999 и 2004 г., когато е на 69 години. Най-младият алпинист, завоювал това звание е Андрей Целищев от Казахстан, когато е бил на 22 години. Три пъти колекцията е станала притежание и на алпинистката Елвира Носонова /1973, 1988, 1991 г./, добре позната на по-старото ни поколение алпинисти. Само за 29 дни, 17 часа и 5 минути полякът Анджей Барчиел се изкачва на петте седемхилядника и това той прави от 15 юли до 12 август 2016 г. А ето и имената на българските алпинисти, удостоени с това много престижно звание, незаслужено останало в сянката на многобройните ни изкачвания на върхове над 7-те хиляди метра, а след 1981 г. и на върхове над 8-те хиляди метра.

В края на 60-те години на миналия век светските алпинисти бяха достигнали завидни успехи по върховете на Кавказ, Памир и Тянь Шан. Водещите им алпинисти бяха осъществили по няколко изкачвания на най-високите върхове на посочените планини. В СССР се заговори за „таван“ в развитието на най-добрите светски алпинисти, но „Желязната завеса“ бе голяма бариера за пътуването им извън страната. За тях Хималаите и Каракорум, където се извисяват всичките 14 осемхилядника бяха неосъществим блян. За да задоволят нарасналите потребности на своите алпинисти след много и продължителни дебати в края на 1967 г. /12.х.1967 г., протокол № 13/ Президиумът на федерацията по алпинизъм на

КРАЙ РОЗОВЕЦ

След откриването и заснемането им, според него са предприети стъпки по идентификацията на типа мегалитни обекти, към който принадлежи този край Розовец. С цел идентифицирането на аналози на изследвания мегалитен обект са установени контакти между български и чуждестранни изследователи и познавачи на мегалитната култура от САЩ, Латинска Америка, Индия и Западна Европа и за кратко време са натрупани множество предложения и богат снимков материал на мегалити от цял свят.

Видно от горните редове става ясно, че за подобни мегалитни обекти (ортодоси) на територията на Австралия не се споменава въобще. Тук дебело

както „Братята“. И двата монолита не са свързани в основата си, въпреки че вида на камъка е една и съща за площадката и за ортостатите, те не се явяват естествено продължение на основата.

Проходът, който формират, е с ориентация изток-запад и е дълъг около 4 м. Спрямо него единият ортостат се намира на север, който специалистите условно са нарекли „Северен брат“, а другият – „Южен брат“. Северният е с височина около 6 м, а Южният – около 5 м, с ширина и дебелина при основата съответно 4.20 м и 0.90 м. Характерно за него е, че основата му е с много малка площ и се разширява във височина, за да добие характерна вретеновидна форма. Поставен върху подравнената скална площадка, балансът му, върху малка площ на фона на колосалния му размер, изглежда практически неосъществим, тъй като камъкът се крепи само на три точки върху изключително малка площ.

Ако проследим доклада на Мартин Константинов, ще разберем, че на нашите специалисти са известни още няколко подобни мегалитни обекта.

искам да подчертая, че нямаме никакви претенции за някакво откривателство, а просто документиране с оригинален снимков материал едно съвпадение на мегалитни побратими, намиращи се толкова далеч един от друг. С основание обаче считаме, че това може да даде повод на българските специалисти за установяване контакт с колегите им в далечна Австралия. Поне засега опитите на нашите и чуждестранните изследователи да издирят идентична конструкция са се оказали неуспешни. На този етап единственият обект, който притежава съвкупността от гореизброените характеристики на мегалита „Правите камъни“ („Братята“) е обектът „Момини гърди“ край с. Старосел в Същинска Средна гора. И при него става дума за два балансирани вертикални скални блока, а аналогията може да бъде продължена с няколко подобни ортодонси в Калифорния – САЩ, Индия и още няколко места, сред които не фигурира Австралия, по-точно Мегалитът в подножието на австралийския първенец Косцюшко, който тмного съпада по конструкция с Розовските „Прави камъни“ или „Братята“, по названието на местните жители от с. Розовец.

ВЛАХИНА ПЛАНИНА...

от стр. 9

Голяма част от времето при акция на ВМРО за набавяне на средства за освободителното дело, известна като аферата „Мис Стоун“, е свързано с Влахино планина. След отвлечането на американската протестантска мисионерка Елен Стоун и българката от Банско Катерина Стефанова - Цилка, в местността „Подпрената скала“, между Рила и Пирин, в което участва и учителят от село Селище Николай Чавеев, четата на Яне Сандански и Христо Чернопеев, преследвана от турците, се отправя на запад от река Струма. Почти всички села в района през зимата на 1901 - 1902 г. оказват помощ на заложничките и бебето

на Цилка, видяло бял свят в село Тросково. Четата, преследвана от турците, се прехвърля в други села на Влахино - Селище, Бучино, Дренково, Дебочица, Габрово, Лешко, Логодаж. За хигиенни нужди на жените и предпазване на отрочето от уроки, четници и местни хора с мехове и букли носели вода от „Светото кладенче“ в местността „Котаро“. След преговорите с американския генерален консул в Цариград Чарлз Дикенсън при посредничеството на руския дипломатически служител в София Юрий Бахметиев и неговата съпруга, откупът от 14 500 златни турски лири е предаден на 18 януари 1902 година в Банско. Чрез куриери на Кръстьо Асенов и Христо Чернопеев е на-

редено четата да напусне Влахино планина и поеме на юг. На 10 февруари същата година заложничките и бебето са освободени в струмишкото село Градошорци и заминават за Солун. След пристигането си в Америка, с беседи и статии във вестниците и книги Елен Стоун, наред с благодарността си към македонските поборници за човештина и грижите, полагани за двете пленнички, много пъти е казвала и добри думи за хората от селата на Влахино планина, за тяхното гостоприемство.

От по-новата ни история планината е свързана с гибелта на деветима партизани от Горноджумайския отряд „Никола Калъпчиев“ в сражение с хитлеристки части и жандармерия в село Лисия. Между тях е избягалият от плен лейтенант от Червената армия Ванюша Валчук. За признателност към тяхната саможертва има изграден паметник на пътя за ГКПП „Станке Лисичков“, край който спират много българи и македонци, пътуващи от Благоевград за Делчево и обратно.

Това са общи щрихи за ниската погранична Влахино планина. В нея няма забележителности, включени в 100-те национални обекта, но туристи и посетители от другите краища на страната могат да открият интересни неща и да почувстват гостоприемството на местните родолюбиви люде.

Иван ИЛКОВ

ПЪЛЕН СПИСКЪК НА НАШИТЕ АЛПИНИСТИ УДОСТОЕНИ С ОТЛИЧИЕ „СНЕЖЕН БАРС“

Списъкът с имената на алпинистите е подреден по реда на номерата на значката „Снежен барс“, връчена на алпинистите ни. Четирите върха, с които 15-те ни алпинисти са признати за това високо звание са изписани с имената им по това време. Някои от алпинистите имат още по няколко изкачвания на 4-те върха, но тук сме отбелязали само тези, които са ползвани за звание-то и те са първите им изкачвания. Ето и самият списък.

1. **Иван Вълчев** – Пловдив /№ 391/
Ленин /06.08.1975/, Корженевска /30.07.1979/, Комунизъм /27.07.1988/, Хан Тенгри /17.07.1983/
2. **Стамен Станимиров** – Кюстендил /№ 392/
Ленин /13.07.1983/, Комунизъм /27.07.1983/, Корженевска /29.07.1983/, Хан Тенгри /17.07.1989/
3. **Радослав Славов** – Варна /№ 393/
Ленин /15.07.1983/, Комунизъм /27.07.1983/, Корженевска /27.07.1988/, Хан Тенгри /27.07.1989/
4. **Господин Динев** – Сливен /№ 394/
Комунизъм /30.07.1984/, Корженевска /30.08.1987/, Ленин /19.07.1988/, Хан Тенгри /17.07.1989/
5. **Веселин Чаушев** – Пловдив /№ 395/
Комунизъм /28.07.1985/, Корженевска /05.08.1985/, Ленин /17.07.1988/, Хан Тенгри /17.07.1989/
6. **Емануил Деянов** – София /№ 396/
Корженевска /30.07.1979/, Комунизъм /30.07.1980/, Ленин /18.07.1988/, Хан Тенгри /17.07.1989/
7. **Минко Занковски** – Черни Осъм /№ 397/
Корженевска /28.07.1979/, Комунизъм /29.07.1980/, Ленин /18.07.1988/, Хан Тенгри /19.07.1989/
8. **Дойчин Василев** – София /№ 398/
Корженевска /30.07.1979/, Комунизъм /27.07.1980/, Ленин /17.07.1983/, Хан Тенгри /19.07.1989/
9. **Петър Панайотов** – Велико Търново /№ 399/
Комунизъм /02.08.1985/, Корженевска /26.07.1988/, Ленин /18.08.1988/, Хан Тенгри /18.07.1989/
10. **Огнян Стойков** – Петрич /Варна /№ 400/
Комунизъм /20.07.1987/, Ленин /28.07.1988/, Корженевска /29.07.1988/, Хан Тенгри /19.07.1989/
11. **Людмил Янакиев** – с.Радуил /Самоков /№ 401/
Комунизъм /20.07.1987/, Ленин /28.07.1988/, Корженевска /27.07.1988/, Хан Тенгри /19.07.1989/
12. **Тодор Григоров** – Кюстендил /№ 402/
Ленин /18.07.1988/, Комунизъм /24.07.1983/, Корженевска /30.07.1983/, Хан Тенгри /30.07.1989/
13. **Димитър Начев** – София /№ 403/
Корженевска /29.07.1986/, Комунизъм /31.07.1988/, Ленин /05.07.1986/, Хан Тенгри /21.07.1989/
14. **Петко Тотев** – София /№ 404/
Ленин /15.07.1983/, Комунизъм /26.07.1983/, Корженевска /27.07.1988/, Победа /18.08.1989/
15. **Йорданка Димитрова** – София /№ 405/
Ленин /15.07.1983/, Комунизъм /30.07.1983/, Корженевска /05.08.1985/, Победа /15.08.1989/

Забележка: Списъкът е съгласуван с държавния треньор по алпинизъм на бившия СССР Владимир Шатаев. Номерата в скоби, след имената, са по общия списък на всички Снежни барсове, удостоени до 18 ноември 1989 г.

Страниците подготви доц. Сандю Бешев

100 години от основаването на
Българското ботаническо дружество

ИМЕТО НА ИВАН УРУМОВ НОСЯТ 25 ВИДА ЕНДЕМИЧНИ И РЕЛИКТНИ ВИДОВЕ

Името на Иван Урумов носят вид лале – Урумово и още 24 растителни вида. Урумовото лале заема почетно място в списъка на познатите 125 вида лалета в култивиран вид в света и е емблематично за Природния резерват „Острица“. То е многогодишно тревисто луковично растение от семейство лилиецветни. Има го във всички страни с умерен континентален климат, както и в Нидерландия - Страната на лалетата. Иван Урумов има принос в откриването и опознаването на много редки растителни видове, някои от които са ендемични и реликтни и са включени в Червената книга на България.

Кой е Иван Урумов? Човек с изключителни заслуги за българската ботаническа наука. Името му заема почетно място при основаването на Българското ботаническо дружество преди 100 години (1923 г.).

Създател е на първите български учебници по ботаника, зоология и минералогия. Имал е честта да бъде действителен член на Българското книжовно дружество и да бъде председател на Природо-математическия клон на БАН. Бил е сътрудник на сп. „Напредък“ и други печатни издания.

Жизненият път на Иван Урумов започва в Ловеч на 10 май 1856 г. и завършва на 9 октомври 1937 г. Учи в Габрово, после в класическата гимназия в Писек, Чехия. За кратко учителства в родния му Ловеч, после следва естествени науки във Виена, ботаника в Хайделберг и специализира в Страсбург. Над 40 години преподава наученото в Ловеч, В. Търново, Русе, Габрово и София. Признание за заслугите му в естествените науки и обществената му дейност е удостояването му с орден „Св. Александър“ – III степен.

Борис САНДАНСКИ

ехоМаршрути

ПО БИЛОТО НА КОЛОШ ПЛАНИНА

Колош се нарича източният дял на Конявската планина, чиито най-висок връх е Колош – 1315 м. Според проф. Иван Урумов тя е средиземноморски оазис на южни растения, които цъфтят в по-голямата част от годината. Природните дадености са условие за растежа на планинския красавец „див розов божур“ /самовилски божур/, оцелял на площ от 30 дка само в красивата Колош. Ако не се вземат мерки за опазването му от Горското стопанство на гр. Радомир и кметствата на селата Извор, Кленовик и Житуша, и той ще изчезне от планинското било. Тук се срещат

още жълто урумово лале, сръбско звънче, белоцвет и червеникав дебелец, скален карамфил с бяло-розови цветове, ведрица /козарка/, небесно синьо звънче, снежнобяло кокиче, жълта високостеблена иглика, а също и ароматни билки за чай: мащерка, риган, жълт и червен кантарион, бял равнец, мента и др. В местното дивечово стопанство се срещат сърни, глигани, лисици, зайци, много рядко вълци, белки, костенурки.

Следи от римски и византийски заселници са намерени в местността „Градище“. На места личат останки от второстепенни и третостепенни римски пътища

през Колош от запад на изток и до Беломорието /Солун/. През Средновековието планината е била ту във византийска, ту в българска територия. В западните склонове под местността Червено присое, сред борови гори се намира х. „Момин кладенец“. Изходен пункт към нея е с. Извор, а до там се стига с автобуси от София /Перник – Радомир – Извор – Кленовик – Касилак/. От с.Извор има маркирана пътека към хижата. На хоризонта на

водоснабдена, с вътрешни санитарни възли. Построена е през 1985 г. от ловното и туристическото дружество, кметството в с. Извор и ОС на БТС-Перник. Стопанисва се от ТД „Орлите“ - гр. Радомир. На изток по стръмна пътека през борова гора за около 40 мин. се стига до местността Говедарника, където се намира късноантичната крепост „Градище“. Разположена е на естествено защитен терен с елипсовидна форма, дълга е около 400

юг ясно се очертават върховете Сливата, Градището, Чаталето и вр. Колош. Хиждата е четириетажна, добре обзаведена, с 40 места в стаи с по 2,4 и по повече легла. Електрифицирана и

крачки и широка до 80 м. Градена е от ломен камък и хоросан. Тази крепост е една от 35-те в полузависимото малко царство на болярина Кракра, управлявал област, съставена от две по-малки - Грахово и Мраката/Радомирско/. Крепостите пазили югозападната част на Конявска планина от нападения откъм гр. Пауталия/Кюстендил/. Защитник на крепостта „Градище“ бил верния на болярина Кракра войвода Янкула. Негов пръв сподвижник бил хайдутин Колош/Колуш/, пазител на пътищата в района. Уплътнените ъгли на североизток и югозапад са останки на наблюдателни кули. При разкопки са намерени строителна и битова керамика, железни предмети и бронзови монети, повечето от времето на император Константин Велики /312-337г./.

В началото на XX век на „Градището“ е намерена мраморна плоча с изображение на човек, който държи змия - богът - лекар Асклепий. В местностите Червено присое и Любенов дол са открити единични погребения от късноантичен некропол, принадлежащ към близките крепости. Пътят продължава на юг

по билото на височината Чаталето. По маркирана добре очертана пътека след 20 мин. се стига до две пресъхнали езера и горска поляна от 30 дка, осеяна с див розов /самовилски/ божур, който цъфти в края на май и началото юни. Още по на юг е местността „Янкувец“ с занемарената х. Ведрица, разположена сред вековна дъбова гора - природозащитен обект. На юг от резервата е вр. Колош, кръстен на хайдутин Колош. Падането на мъгла на височината означава, че времето ще се развали. При ясно време върхът служи като планинска наблюдателница. На север е веригата от ридове на Голо бърдо, на изток – Витоша с конусовидния Черни връх, на юг в далечината – заоблените очертания на Рила, а в дъното край Струмската долина – острите върхове на Ирин-Пирин. В югозападна посока се вижда Осоговската планина с първенеца Руен /2253 м./ Оттук човек може да се наслади и на плодородните котловинни полета на Кюстендил, Дупница, Радомир и долината на р. Струма. На вр.Колош са намерени останки от римско светилище, строителна и битова керамика, монети от римската епоха и от времето на Йоан II Комнин.

По обратния път, на север от резервата „Янкувец“, има ловна хижа. По-надолу започва резерватът „Люлякова падина“. В края на май и началото на юни местността ухае на бял, розов и червен люляк. Тук расте и рядко срещаното жълто диво лале. В северозападна посока пътека води надолу до местността Манастира, където е манастирът „Св.Николай Летни“. Тук е и изворът на Кленовска река. Коларски път води към с. Кленовик, в началото на което се намира църквата „Успение Богородично“, строена през 1836 г. Тя представлява голяма култова постройка във възрожденски стил, еднокорабна, с полукръгла външна абсида. Запазени са надписи на плочи с герб на Цариградската вселенска патриаршия /двуглав орел с кръст/. Стенописите са на иконописеца Николай от самоковската школа на Захарий Зограф /1810-1850 г./.

С уникалните си старини и дивни резервати китната Колош планина предлага привлекателни маршрути за любителите на планините и древната ни история.

Кирил ХРИСТОВ

Севиля - столицата на Андалусия привлича хиляди туристи от цял свят. Там 80% процента от населението изкарва прехраната си в сферата на туризма. И това не е случайно. Градът е великолепен, запазил е уникални исторически и архитектурни забележителности, съчетава различни култури и самобитни традиции. Андалусия е не само най-горещото кътче на Испания – тук страстите, ритмите, удоволствията стигат до най-високия градус. Винаги си тръгвам от града обогатена с нови преживявания, открила нови красоти, за които не съм подозирала.

Севиля е красива смесица от много култури. Възниква през VIII век пр.н.е., а по време на Римската империя носи името Хиспалис. Маврите го кръщават Исилиях и го превръщат в търговски център, тъй като е разположен на 87 км от устието на река Гуадалкивир и в миналото е бил достъпен за морски кораби и е бил основното пристанище, свързващо Испания с колониите.

Според легенда градът е основан от Херкулес. Бил е под влияние на Римската империя и маврите, но истинският му разцвет започва след Великите географски открития. Не пропускам да се разходя из пъстроцветните старинни улици на древния квартал Санта Круз, да разгледам прекрасните църкви „Света Анна“ и „Свети Леандро“, Златната кула или Торе дел Оро, която се намира на брега на реката. Издигната е през XIII век и някога върхът ѝ е бил покрит със злато. В нея днес се помещава Морският музей. Бързам да прекося моста над река Гуадалкивир и да се потопя в старата част на града, където желая да разгледам отново

НАЙ-ГОЛЯМАТА ГОТИЧЕСКА ЦЪРКВА В ЕВРОПА

Не само размерите ѝ са впечатляващи. Катедралата „Дева Мария де ла Седе“ е построена през 1401-1519 г. на мястото на бивша джамия, от която са останали кулата и дворът. На времето искали да построят толкова внушителна катедрала, че да остане ненадмината завинаги. „Нека след завършването ѝ потомците се възторгват и да си кажат, че тези, които са се осмелили да замислят тази работа, са били луди“. Катедралата в Севиля е третата най-голяма в света след „Сан Пиетро“ във Ватикана и „Сейнт Пол“ в Лондон.

Сред безценните реликви и съкровища са шедьоврите на Мурильо, Диего Веласкес, Франсиско де Сурбаран и Гоя. Тук е и гробът на Христофор

Красивите севилки на път към феерията

Колумб, като саркофагът на мореплавателя е положен на фигурална композиция от конкистадори в самата Севилска катедрала.

Огромни олтари от злато показват, че нищо не е пестено при направата на великолепия християнски храм.

Казват, че кръстът на катедралата е изработен от първото злато, докарано от Колумб от Америка. Камбанарията на катедралата - Хиралда, която е красиво наследство от мюсюлманската архитектура, е висока 114 м с богата украса и орнаменти. На кулата са разположени 22 камбани. Първоначално там е имало минаре, построено през 1196 г. от прословутия Якуб ал-Мансур с височина 82 метра. 32-метровата надстройка е добавена през 1568 г.

Наред с двореца Алхамбра в Гранада има и други дворци в Андалусия, които привличат многобройни туристи, заради красотата и великолепните си градини. Такъв е

ДВОРЕЦЪТ АЛКАЗАР

Дори да не можете да посетите Гранада и да видите приказната Алхамбра, то мавританският палат Алказар ще ви покаже върха

на стила „мудехар“. Дворецът е една от най-впечатляващите забележителности на Севиля и е част от световното културно наследство на ЮНЕСКО. Християнските владетели също са добавили по нещо от себе си за уникалния облик на Алказар.

До ден днешен палатът се използва като официална резиденция на испанското кралско семейство по време на визитите му в Севиля. От стайте в замъка интерес представляват Залата на посланиците, богато декорирана с гипс и мозайка. Освен нея известни са и баните на Доня

Но има и друга забележителност, която не можете да подминете набързо – това е **Кралската фабрика за тютюн**, която сега е превърната в Университет на Севиля и е туристическа атракция.

В близост е площад „Испания“ - впечатляващ архитектурен комплекс, построен във връзка с Иbero-Американското изложение от 1929 г. Целта на това изложение била Испания да се сближи с многобройните си колонии. Всяка една страна построи своя павилион. Павилионите са разположени около две основни точки – площад „Испания“ и площад

Приказната градина към двореца Алказар

Мария де Падила - тя била омъжена жена, в която Педро Първи се влюбил, поради което убил мъжа ѝ.

Градините на Алказар са великолепни и невероятно красиви. Ще ви трябват часове, за да ги обходите и да им се полюбвате.

„Америка“. И двата площада са дело на един и същи архитект – Анибал Гонзалес и архитектурата им представлява смесица между „арт деко“ и стил „мудехар“. Това кътче от Севиля днес е сред основните атракции, които туристите обожават.

ПАРК „МАРИЯ ЛУИЗА“

Построен е в края на 19 в., той е кръстен на принцеса Мария Луиза Орлеанска, която през 1893 г. дарява земята, на която се простират обширните градини на палата Сан Телмо. Днес тук са разположени доста музеи, като се изкушавам да разгледам първо Археологическия музей и Музея на традиционните изкуства в стил „мудехар“. Парковете и градините на Севиля са сред богатствата на града, както и художествените галерии.

Първото ми посещение в града бе есента, когато с дни разглеждах галериите на града, в който са родени великите майстори на четката - Диего Веласкес и Бартоломе Мурильо.

Следващият път пристигам в Севиля пролетта по време на Semana Santa, когато пищните религиозни шествия прерастват в грандиозен фестивал, изпълнен с музика, танци и ярки цветове. От бебе до многолетна баба – всички жени обличат фламенко премените си и придружени от съпрузите, отиват да се веселят в парка в модерната част на града. Севиля е известна с помпозното шествие с образа на Дева Мария, когато членовете на градските братства носят богато украсени платформи с Божиата майка. Преди да настъпи горещото лято обаче най-голямата атракция е априлската „Феерия“. Тя продължава седмица и след 5 часа следобед служителите и гостите на града се насочват към фестивалната зона, където песните Севиля-нав звучат отвсякъде. Разноцветно облечените фламенко танцьорки, мъже, яздещи коне в традиционни андалуски носии допълват атмосферата на уникални традиции, които хората от Севиля са щастливи да покажат. Любопитното е, че жените тук са неповторими фотомодели – винаги са готови да позират за снимка и да покажат, че наистина се чувстват невероятно красиви.

Тръгвам си за пореден път от Андалуската столица с общанието да се завърна за пореден път, но за повече време, за да мога да се полюбувам достатъчно на прелестите на Севиля, да се насладя на вкусната южняшка кухня и да се заредя с енергия от температурата на севилците, чиито традиции са наистина впечатляващи. Само на около 15 минути с автобус от града се намират древните руини на Италика – родното място на императорите Траян и Адриан. А в непосредствена близост са още два прелестни града - Кордоба и Гранада, които са сред най-горещите туристически дестинации и то през зимата и пролетта, когато температурите не са убийствени и са най-добри за пътувания.

Текст и снимки Антоанета ТИТЯНОВА

Площад „Испания“ се превръща във визитна картичка на Севиля

Във внушителната катедрала на Севиля е гробът на Колумб

ПЪРВАТА ХИЖА В БЪЛГАРИЯ „НАВЛЕЗЕ“ ВЪВ ВТОРИЯ СИ ВЕК

ЯВОР ТОДОРОВ ПРОСЛЕДЯВА СТОЛЕТНИЯ ПЪТ НА „СКАКАВИЦА“ В ЛУКСОЗЕН АЛБУМ

Във възпоменателен албум „100 години хижа „Скакавица“ известният турист, общественик и книжовник Явор Тодоров от Дупница проследява столетния исторически път на хижа „Скакавица“ - първият планински дом на туристите в България. Текстовото съдържание отразява най-значимите събития - възникването на идеята за строеж, изграждането, разширяванията и преустройванията на хижата. Представени са нейните околности, чествания и други събития в историята ѝ с над 200 фотоса - сами по себе си едно голямо историческо богатство, дело на автора в продължение на повече от 25 години.

Албумът вече е в ръцете и пред очите на много планинари от Дупница, района и страната. Най-нетърпеливите го притежа-

НЯКОЛКО ОТ НАЙ-ЗНАЧИМИТЕ ДАТИ:

9 юли 1921 г. - първа копка. Положен е първият основен камък, наречен Белия камен. Архитект Янакиев удри с чук по камъка и каза: „Нека тия удари да отекнат като ехо на север, изток, запад и юг по българските планини, за да никнат и там хижи!“

1922 година - хижа „Скакавица“ е изградена и отваря врати за посетители. С вида си допълва панорамните изгледи към долината на река Скакавица и чудния едноименен водопад. Сградата е на 1876 м н. в., основите са каменни, а стените са от дялани трупи. Нейната площ е 90 кв. м., разполага с две спални, стая на домакина и таван, който може да се използва и за спалня.

1925 година - покривът на хижата е подменен с ламаринен.

1930 година - расте туристическият поток към хижата и затова се строи по-малка хижа с наименование „Малка Скакавица“. Тя служи за кухня, столова и бюфет. Има и гостна стая със 60 места.

1945 година - започва търсенето на възможности за електрификация на хижата.

1947 година - хижата е електрифицирана.

1951 година - огнена стихия изгаря първата българска хижа.

1953 година - към малката хижа се достроява спално помещение.

1958 година - започва възстановяване на голямата хижа с участието на туристи-доброволци и военни, водени от лейтенант Грънчаров.

9 октомври 1960 година - паметен ден, с празненство се открива възстановената хижа с нов облик. Тогава председател на Дупнишкото туристическо дружество е Борис Атанасов. Новата хижа разполага със 140 спални места, кухня, бюфет, столова и радиотелефон.

1961 - 1975 години - период на многозначими успехи за хижата и ски-центъра към нея. В дейността на центъра вписват имената си видни скиори, както и ректори и професори от ВИФ „Г. Димитров“ (днес НСА „Васил Левски“), сред които са Драгомир Матеев, Асен Гешев, Иван Стойков и др.

споделили мнението, че това е отлично място за изграждане на дом, който да спомага за развитието на планинарството и почивното дело. В същата 1908 г. идеята стига до основаното вече ТД „Рилски езера“ в Дупница. То приема като своя задача изграждане на планински дом в Дупнишкия дял на Рила планина.

Осъществяването на идеята обаче се забавя. Тя възкръсва през 1920 г. Началото се поставя с учредяването на фонд „Хижа“. Започва събирането на средства чрез благотворителни мероприятия - сказки, вечеринки, театрални постановки, лотарии, печатни издания, картички и подписки сред членовете на дружеството и гражданството. Благодарение на това към 1921 г. в касата на дружеството има 120 хиляди лева. Идва време за установяване мястото за строеж на хижата, като за най-подходящо се приема да е при Паничище.

Изграждането обаче не е без проблеми. Един от тях идва от общинските власти на Дупница, които отказват да удовлетворят искането на ръководството на туристическото дружество за строеж на хижа. Сигнално се до там

председателят на дружеството Станислав Казаков да заяви на общинарите: „Ние ще я построим и без вашето съгласие, а ако ви стиска, разрушете я!“

Проблемите са загърбени и започва подготовката за бъдещия строеж. Проектът е на архитект Никола Янакиев. Идва денят за първа копка. На определеното място за изграждане на хижата се озовават групи доброволци - 50 за първа смяна, 40 - за втора и 20 за трета. Всички участват безплатно, като при това си заплащат храната. Принос при строителството има и полковник Бакърджиев, началник на военния гарнизон в Дупница, който осигурява на разположение 6 каруци, 8 мулета и 11 войници, водени от подпоручик Любен Грънчаров.

Любопитно е как се тръгва в първия ден към бъдещия строеж. Това се узнава от разказ на Христо Томов в книгата му „Хижа Скакавица“, издадена в поредицата „Малка туристическа библиотека“ през 1964 г. „Дълга колона, внушителна и необичайна, буди учудване в града и селата, през които минава. Четиридесет туристи, нарамили кирки, лопати и брадви, 11 войници, няколко мустакати майстори, осем каруци, запрегнати с мулета, поемат към висотите на Рила“.

Но пак пречка. При Сапарева баня колоната е посрещната на площада от озлобени хора. Селската община не разрешава строежа - засегнати били интересите ѝ в нейната част от планината. Идва и заплахи за физическа саморазправа, че дори и да построят хижа, тя ще бъде изгорена. Щикове на войниците обаче „поуспокоили“ обстановката.

Туристическият дом на Дупнишките туристи, със своята 100-годишна история и известността си като пионер на домовете на българския туризъм, е своеобразно знаме на българското и международното планинарство. Освен гостоприемство хижата дава възможност за предприемане на различни маршрути из чародейната Рила планина.

Честит век, „Скакавица“, и лек път в новия век!

Борис САНДАНСКИ

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

БЛАГОВЕГРАДСКА ОБЛАСТ

Хижа „Вихрен“ - 0889834077
Хижа „Демяница“ - 0886495970
Хижа „Бъндерица“ - 0878688135
Заслон „Тевно езеро“ - 0886397268
ТД „Вихрен“ - Банско - 0899939339
ТД „Айгидик“ - Благоевград - 0898564977 и 0882966416
ТД „Момини двори“ - Гоце Делчев - 0899152452
Хижа „Попови ливади“ - 0896722557
Хижа „Славянка“ - 0882966221
ТД „Синаница 2000“ - Кресна - 0887494915
Хижа „Синаница“ - 0896798040
ТД „Калабак“ - Петрич - 0877771754
Хижа „Конгур“ - 0876733366
Хижа „Беласица“ - 0877055530 и 0896688378
Тур. спалня „Петрич“ - 0888798379
Хижа „Лопово“ - 0896688381 и 0887473742
Заслон „Розова поляна“ - 0877771754 и 0893635399
ТД „Пирин“ - Разлог - 0896688414
Хижа „Яворов“ - СТАРА - 0896688414 и 0896688413
Хижа „Яворов“ - НОВА - 0896688414 и 0896688413
Хижа „Добърско“ - 0888708838
ТД „Славянка“ - с. Петрово - 0882966372
Хижа „Извора“ - 0882966372
ТД „Еделвайс“ - Сандански - 0882966464
Хижа „Каменица/Беговица“ - 0889811000 и 0888635570
Хижа „Яне Сандански“ - 0896766174
Заслон „Спано поле“ - 0882700077
Тур. спалня „Чинарите“ - 0896771194
Хотел „Панорама“ - 0882966464
Хижа „Малина“ - 0886820777
Хижа „Грънчар“ - БТС - 0889152225 и 0882966370
Хижа „Предел“ - Симитли - 0887549704

БУРГАСКА ОБЛАСТ

ТД „Чудните скали“ - Айтос - 0878291366
Хижа „Здравец“ - 0899192689
ТД „Яворови скали“ - Поморие - 0896715933
Хижа „Козичино“ - 0896715934 и 0896715933
ТД „Ален мак“ - Бургас - 056/872218 и 056/840583
Къмпинг „Сарафово“ - 0896525042

ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Владислав Варненчик“ - Варна - 0884178318 и 0888466443
ТД „Галата“ - 0899020139
Хижа „Ветеран“ - 0899020139
ТД „Родни балкани“ - 0896688425
ТД „Хан Аспарух“ - 0899878961 и 052/370640

ВЕЛИКОТЪРНОВСКА ОБЛАСТ

ТД „Трапезица 1902“ - В. Търново - 0896/64 7778
УЦ „Момина крепост“ - 062/623-410; 0896 697 832; 0896 757 049
ТД „Хемус“ - В. Търново - 0884332220 и 0884332221
Хижа „Грамадлива“ - 0884332220 и 0884332221
Заслон „Караиваново хорище“ - 0884332220 и 0884332221
ТД „Академик - ВТУ“ - В. Търново - 0889710188
Хижа „Кръстец“ е в ремонт
ТД „Чумерна 1901“ - Елена - 0896693169
Тур. спалня „Д-р Христо Момчилов“ - 0896693169 и 0896693171
Хижа „Буковец“ - 0896693169 и 0896693170
Хижа „Чумерна“ - 0896693176
ТД „Росица“ - Павликени - 0888015280
Хижа „Язовира“ - 0888015280
Ски-база „Грамадлива“ - 0878/300323 и 0898765424

ВИДИНСКА ОБЛАСТ

ТД „Бонония“ - Видин 0896766143 и 0882355182
Хижа „Божурица“ - 0896766143 и 0882355182

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако междувременно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882966316.

ват още от представянето му наскоро пред обществеността в Дупница, в залата на Общинската художествена галерия.

Пред многобройна ентузиастична публика авторът Явор Тодоров представи творбата си не само като съдържание, но и като мотиви за четвъртвековното му занимание. Сред причините има и лични мотиви - семейството му е пряко свързано с развитието на планинарството и туризма у нас и с изграждането на хижата. Драгомир Радков - баща на съпругата му Ася, е бил председател на някогашното Юношеско туристическо дружество в Дупница. Бащата му Васил Гегов е бил председател на Градското туристическо дружество в Дупница. Самият Явор

Тодоров дълги години е бил в ръководството на това дружество, а също и инструктор по ски в открития „Ски-център“ към хижата, като е обучил много скиори с високи постижения и отличия - републикански и международни.

Албумът „100 години хижа „Скакавица“ е значително дело, което увековечава историята на хижата за идните поколения. От разказ на основателя на туристическото движение в Дупница Никола Додов, публикуван в три броя на сп. „Български турист“ през 1908 г., се узнава за раждането на идеята за хижата. На 2 юли същата година той и група туристи минали край Седемте Рилски езера и стигнали до първенеца на Рила - връх Мусала. При Паничище, очаровани от хубавите изгледи, всички

ТЪЖНА ВЕСТ

С голямо прискърбие съобщаваме, че през декември 2022 г. почина

РАДОСТСЛАВ ГЛАВЧЕВ

нашият колега, приятел и привърженик на вестник „Ехо“

Повечето туристи го познаваха от хижа „Алеко“ на Витоша, където в течение на десетилетия стоеше всеки уикенд, за да продава най-старото и единствено туристическо издание у нас - вестник „Ехо“.

Радостслав Главчев бе истински природолюбител, инженер по професия, дългогодишен съратник на покойния Иван Славков - Батето в БНТ и далечен роднина на Матей Преображенски - Миткалото. Твърдеше, че вярва в прераждането и че е изучавал Библията в 11 версии, а Корана е учил 7 години в 5 версии. През 1962 г. се срещат с доц. Иво Лозенски и в продължение на три десетилетия правят изследвания в различни области на науката и експериментират с различни аспекти на паранормалното.

Радостслав Главчев остава ярък спомен в сърцата ни като добър, интелигентен и нестандартен човек. Светъл път в отвъдното, Радостславе!

от редакцията на в. „Ехо“ и приятели-туристи

СКРЪБНА ВЕСТ

С много тъга съобщаваме, че на 04.01.2023 г. ни напусна

ЖЕЧКА СТАНЧЕВА КАРОВА

председател и дългогодишен секретар на ТД „Родни балкани“ - Варна, треньор по ориентиране

Един човек с огромно сърце и душа, човек, обичащ хората и раздаващ се за тях, една обаятелна личност.

За Жечка Карова, наричана с обича Жива, ТД „Родни балкани“ бе кауза, това бе нейният живот, изпълнен с трудности, но и със споделени мигове на успехи в голямото задружно семейство. Не жалеше сили, енергия и вяност към ориентирането - нейната страст и любов. Неуморно преминаваше през нови маршрути с всички свои възпитаници и последователи. Безбройните медали и награди бяха ореола за нейната всеотдайност. Винаги усмихната, дружелюбна, позитивна и отзивчива намираше подход към малки и големи.

Базата, която съгради на ул. „Иван Драсов“ 11, гр. Варна, оказа голямо значение за дейността на дружеството. Кака Жива събра клубове с различна насоченост, на които даде възможност да се развиват, в т. ч. 20 години Зелени градски лагери събират децата през лятната ваканция. Под нейно ръководство се осъществиха много проекти, допълващи и разширяващи дейността на дружеството.

Във всеки от нас ще останат прекрасните спомени за нея като първия учител по ориентиране, доброто отношение, добрият приятел и съветник, изключителното чувство за хумор, закачливият смях, дори вкусната храна, която приготвяше на хижа „Мечит“.

Живе, благодарим ти за любовта, с която ни озаряваше! Дълбок поклон! Светъл път по новите пътеки в безкрайността! Обичаме те!

ТД „Родни балкани“

Ръководството на БТС и редакцията на вестник „Ехо“ изказват съболезнования към близките на Жечка Карова. Тя ще остане в сърцата ни като един изключителен човек и като туристически деятел, оставил трайно наследство. Светъл път, Живе!

ШУМЕНСКИТЕ ТУРИСТИ ОТБЕЛЯЗВАТ 160 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АЛЕКО

Всяка година шуменските туристи отбелязват с признателност и любов рождения ден на основоположника на организираните туризъм в България Алеко Константинов. Отдавнашна традиция е този ден, както и рождения ден на Христо Ботев, да се отбелязват с възпоменателни тържества от Шуменското дружество.

Тази година честването на 160-та годишнина от рождението на Алеко – писател, общественик и патрон на БТС се проведе на 15 януари. В ранната утрин на входа на природен парк „Шуменско плато“ се събра внушителна група туристи, дошли да почетат паметта на

Щастливеца с пешеходен преход с крайна цел хижа „Букаците“.

Групата включваше туристи от клубовете по пешеходен туризъм „Шуменска крепост“ и „Висока поляна“, туристи ветерани и други клубове. Образовани бяха три лъча, като основният тръгна по пътеката към Солумара, Търновтабия, „Букаците“, а вторият и третият – от Бостанлъка, покрай заслон „Австроинтер“ до х. „Букаците“. Накрая всички се събраха в приятно затоплената в студения ден хижа. Тя се намира на около 7 километра от град Шумен, а хижарите са гостоприемни и винаги усмихнати.

С няколко думи председателят на ТД „Мадарски конник“ Ангел Филипов отбеляза повода за днешното събиране на туристите, после даде думата на Снежана Добранова – отговорник за културната дейност в клуб „Шуменска крепост“. Тя прочете слово, преглед на най-важните факти от живота на Алеко Константинов, най-вече ролята му за полагане основите на организирания туризъм в България. Настроението и чувствата на присъстващите изрази в стихотворна форма туристът от клуб „Шуменска крепост“ и поет Марин Николов. Негово стихотворение, посветено на Щастливеца, сложено в рамка, беше подарено на хижа „Букаците“. Така всеки, който влезе в нея, може да го прочете и да си спомни за изключителния писател и родолюбец. Да помни, да следва заветите му и да обича България и нейната природа!

ЗА ТУРИЗМА И ЩАСТЛИВЕЦА

Голяма днес е радостта и идва тя с любовта-към туризма и към походите смели че на път отново сме поели! Днес денят е на Алеко и на всички в душите ни е леко, тук, в хижата сме ний събрани-да почетем туризма сме призвани! Демократ, писател и юрист, планинар, бохем и публицист-Алеко е талант в родната култура и връх в нашата литература! Имал е Алеко своята харизма, и основател станал на туризма, и извел е хората от домовете-на славен път към върховете! Дори с пет стотинки в ръката-радостно му било на душата. И напук на ежедневието сиво изкарвал си деня щастливо! Затуй „Щастливец“ всички го нарекли, да го следват в туризма са се врекли, че пътешествията много той обичал и на походи сърцето си обричал! Много от света е опознал, и чак в Чикаго той се озовал, но отново се завърщал у дома-тук, в родната страна! Завещал ни го е нам Алеко-на сърце за да ни е леко, радостта си от живота да приемем, и пак към върховете да поемем

Марин Николов

СЪВЕТИ НА ПЛАНИНСКАТА СПАСИТЕЛНА СЛУЖБА

ПРЕДИ ТРЪГВАНЕ...

- Проучете маршрута – посъветвайте се с познавачи, набавете си карта или пътеводител.
- Прогнозата за времето – съобразете се с нея.
- Вашата компания – приятели, колеги, роднини. Желателно е да сте с почти еднаква физическа и техническа подготовка.
- Определете лидер, дори и да сте малко на брой. Ако с вас има и деца или по-слаби хора, техните възможности определят поведението на цялата група.
- Съобщете вашия маршрут на близки хора. Обявете го и в базите на ППС, покрай които минавате. Регистрирайте се при нощувка в хижите.
- Направете си планинска застраховка!

НА ПЪТ...

- Тръгвайте на път само ако сте здрави.
- Теренна и метеорологична обстановка – информирайте се за тях и следете за промени.
- Проучете какви са възможностите за комуникация с населени места.
- Тръгнете рано. Умереното темпо е най-добро.
- Избягвайте да се движите сами в планината. Това носи допълнителни рискове. Стремете се да сте заедно. Не допускайте разкъсване на групата. Разногласията и паниката пречат.
- Предвиждайте опасността от изгубване. Следенето на маркировката ще ви направи по-уверени.
- Ако се загубите, а денят е към края си, слезте по безопасен път в гористата част на планината. Преценете дали да продължите надолу, или да прекарате нощта там.
- Пазете се от замръзване! Повечето хора мислят, че откритите части на тялото могат да измръзнат само когато е много студено. Истината е, че това е възможно и при по-умерени температури, ако те са съчетани с влага и вятър. Полезни ще ви бъдат резервни сухи ръкавици, чорапи и шапка.
- Не употребявайте алкохол!
- Събирайте отпадъците си, за да бъде планината чиста – гостоприемна и след вас.
- Опасност от снежни лавини има най-често във високите и открити части на планините, но има случаи на свличане на лавини и в гористи райони. Избягвайте да се движите по снежни улеи и склонове, затрупани със сняг. Пресният и обилен снеговалеж също е сигнал за опасност от лавини. Ако често посещавате планините през зимата, трябва да се запознаете подробно с лавинната опасност.

ПРАВИЛА ЗА БЕЗОПАСНОСТ ПО ПИСТИТЕ

- Всеки е длъжен да не застрашава околните!
- Избирайте скорост според своите умения и условия на пистата!
- Избирайте траектория, която отчита поведението на околните!
- Изпреварвайте на разстояние, което оставя достатъчно пространство на изпреварвания!
- Преди да пресечете пистата – огледайте се добре!
- Избягвайте престоя на тесни участъци или места с лоша видимост!
- Движението на пешеходци по пистите трябва да става само по страничните им части!
- Спазването на маркировката и препоръките на служебните лица е във ваша полза!
- При нещастие – огледайте пострадалия и точно информирайте ППС за случая. Легитимирайте се, ако служебните лица го искат.
- Познаването и спазването на тези правила е ваша отговорност.

При нещастни случаи се обадете на тел. 112, 1470 или на стационарния телефон на централен денонощен пост на ПСС – 02 963 2000

СЛЕДВАМЕ ЗАВЕТА НА ЩАСТЛИВЕЦА

Осемнадесетгодишният Иван Стоев бе сред двамата щастливци, изтеглили лек автомобил от миналогодишната томбола с награди на движението „Опознай България – 100 НТО“. Заедно с неговите родители, той бе любезен да отговори на въпроси в в. „Ехо“

Иван Ивалинов Стоев е ученик в 12-и клас и живее в Харманли.

„Тренирам футбол и от малък баща ми ме запали по науката история, а със семейството ми посещаваме български забележителности.

Вече четири години с татко Ивалин, мама Галя и брат ми Радко обикаляме със семейния автомобил обекти в България, за да се запознаем с българското културно-историческо наследство. Присъстваме на мачове на ЦСКА в страната и използваме тези пътувания за посещения на туристически обекти. Аз, татко и брат ми събрахме по над 100 печата и сме носители на златни значки от движението „Опознай България – 100 НТО“. Щастлив съм, че тази година спечелих голямата награда – автомобил.

За какво ще го ползваш?

За транспорт до университета, по работа, туристически пътува-

ния в България и чужбина, особено до културно-исторически обекти. Вече имам книжка със събрани 75 печата и смятам до година пак да участвам в томболата.

Ивалин Стоев – при решението да посетим обектите важно за нас бе да се запознаем с природата и историята на България, другото остана на заден план.

Основно е удоволствието от досега с интересни и светли места в родината. Научихме много и сме уверени, че всеки българин трябва да ги посети и да е горд заради великата история и прекрасната природа на България. Това носи и отпускане, разтоварване, бягство от стреса.

Предварително правим програма на пътуването, да се вместим във времето, с което разполагаме. Ще продължим да правим това и в бъдеще – България е богата с много забележителности, в

т.ч. и малко познати.

Галя Стоева – използваме и летните ни почивки за такива посещения и така прекарваме много време, споделяме със семейството.

Въпроси към Иван Стоев:

Кои от обектите в движението „Опознай България – 100 НТО“ оставиха най-ярки спомени у теб?

Белоградчишките скали, пещерите „Магура“ и „Снежанка“... Сред най-ярките ми спомени е и изкачването до хижа „Бунтовна“. Наложил се да изкачвам пеша при тежки метеорологични условия. На финала изпитах удовлетворение и гордост заради преодоляното изпитание. Аз съм любител на българската природа. След средното си образование смятам да уча история и български език и литература.

Какво ти дават тези посещения на 100 НТО?

Обикнах България и нейната природа. Те много ми помогнаха в училище по предмети като история и география. Горд съм, че съм българин.

Предполагам, че поставш снимки от посещенията във Фейсбук. Как приятелите ти там приемат тази твоя дейност?

Запалихме много мои приятели и приятелски семейства от Харманли да обикалят обектите. Разбраха, че една почивка може да бъде съчетана с това.

Какво бихте искали да се подобри в тази инициатива?

Птищата към някои обекти са в лошо състояние. На места няма тоалетни.

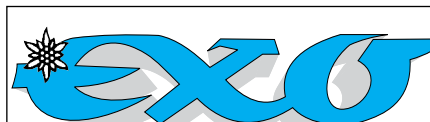
Какво би споделил с читателите на „Ехо“?

Ние, българите, трябва да следваме Алековия завет „Опознай Родината, за да я обикнеш“.

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“, чрез банкова сметка: BG71 STSA 9300 0012 4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай, дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен денонощен пост

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР – Петя Иванова - 0882966316

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долпачиев – НСА; Елисавета Първанова – м.с. по алпинизъм; Константин Койнов – ориентирист, Българска федерация по ориентирване; Алексей Жалов – председател на Балканския спелеоложки съюз.

Графично оформление и предпечат: Алфа Стар ЕООД

Издава: Български туристически съюз

Адрес на редакцията:

1000 София, бул. „Васил Левски“ № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427

ISSN-0205-0943

e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org

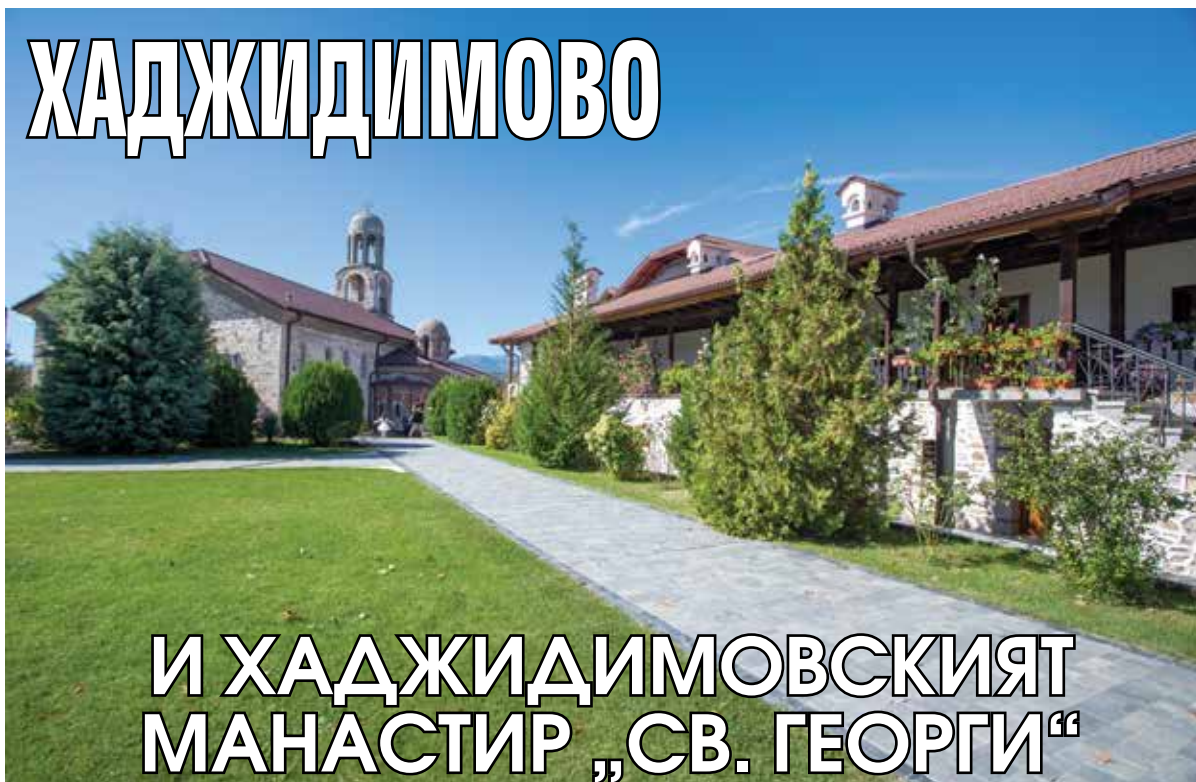
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец. Ръкописи не се приемат.

Недалеч от днешната държавна граница между България и Гърция, в средното течение на река Места, оградена от планините Пирин и Родопи, е разположена китната Неврокопска (Гоцеделчевска) котловина. В нейния южен край се намира малкият град Хаджидимово. Същият по въздушна линия отстои само на 12 км на югоизток от районния център град Гоце Делчев. По шосето разстоянието между двете селища е около 15 км. Надморската височина на Хаджидимово е 470 м. Според данните от официалната статистика, към 31.12.2021 г. неговите жители са 2348 души. Той е център на община, в която освен града влизат и селата Абланица, Беслен, Блатска, Гайтаниново, Илинден, Копривлен, Лъки, Нова Ловча, Ново Лески, Парил, Петрелик, Садово, Теплен и Тешово.

В околностите на Хаджидимово са открити следи от селищен живот от античността и Средновековието. В досега известните исторически извори градът се споменава най-рано в османски данъчни регистри от средата и втората половина на XV век (1444, 1464 и 1478 г.) с имената *Сингирто*, *Сингирти*, *Шигрито* и *Сигрито*. Всички те представляват турски изговор на най-старото известно название на селището – *Синартия*.

Различни са становищата относно значението на името *Синартия*. Според Иван Дуриданов – български езиковед и ономаст, то е създадено чрез обратно заемане от гръцки на праславянски – **Sibn grad* – Син град, заето от гръците под формата **Sin(u)gardii*, и обратно от славянското население след IX век под същата форма, разширена с наставка *-ия*. Впрочем, такава е и най-популярната народна етимология, за която споменава в една своя книга историкът Антон Мельов – „Хаджидимово и районът в миналото и днес“. Там той пише: „Най-дълго и относително най-широко се използва обикновеното оприличаване – „син град“. Предполага се, че в околностите на двете села (Долна и Горна Сингартия, бел. на автора) е съществувало голямо селище на име *Синград*. За това говори местно предание, записано преди години в този край“. Антон Мельов изказва становището, че някога тук имало римски лагер, и че *Сингарт* на латински означава лагер. Тази версия се застъпва и от езиковедата Йордан Иванова в изследването „Местните имена в Гоцеделчевско (Неврокопско)“. На почти същото мнение е и местният краевед Александър Косаков, който в книгата си „Град Хаджидимово. Минало и настояще“ казва: „Най-правилно засега е твърдението, че името на селото е останало от римско време, където между първи век пр. Хр. и първи век сл. Хр. се оформят военни лагери около селищата с важно стратегическо значение. Таки-

ХАДЖИДИМОВО

И ХАДЖИДИМОВСКИЯТ МАНАСТИР „СВ. ГЕОРГИ“

ва лагери има и в околностите на Хаджидимово, с тях е свързано най-старото име *Сингарт*, което на латински означава крепост“.

Не без основание, латинският произход на названието *Сингартия* може да се оспори. Латинските думи за лагер и крепост са: *castra*, *castrum* и *castellum*. В тази връзка смятам представената от академик Иван Дуриданов етимология за по-вероятна и приемлива. Към нея ще си позволя да внеса едно допълнение.

При идването си на Балканския полуостров и Мала Азия гърците и римляните заварват траките. Тракийски са известните от историческите извори градове Гордион, Гординия, Манегордум. Всички те съдържат в себе си частицата *горд*, която съответства на старобългарската дума градъ – град. В езика ни град може да се срещне и във вариант *гард* : *гарт*. В землището на близкото до Хаджидимово село Лъжница например намираме местността *Гардища*. Ако трябва да приведем това име в действащата литературна норма, то трябва да се произнесе като *Градница*. Така погледната етимологията на селищното име *Сингартия*, което съдържа елемента *гарт* : *гард*, потвърждава тази, дадена от академик Дуриданов и спомената по-горе.

По устни сведения в началото на XX век Долна и Горна Сингартия са отстоили на разстояние от около 30 минути пеша едно от друго. Постепенно, с разрастването им, пространството между тях се застроява.

През 1934 г. е извършена най-голямата в съвременната история на страната ни административна смяна на имена на села и градове. Същата засяга най-вече названия, за които е сигурно или се предполага, че са с чужд (небългарски) произход. Сред тях са и двете Сингартии. Долна Сингартия е наречена *Жостово*, а Горна Сингартия – *Горняни*. *Жостово* е мемориално име, по това на героя от Балканската и Първата световна война генерал *Константин Жостов*, бележит български офицер, роден в близкото до Хаджидимово село Гайтаниново.

В 1951 г. село Жостово отново е преименувано и наречено *Хаджидимово*. Новото име е също мемориално, по това на *Димо Хаджидимов* – български революционер и политически деец; журналист, активист на Вътрешната македоно-одринска революционна организация, на Народната федеративна партия (българска секция), а след това и на Българската комунистическа партия.

С указ от декември 1959 г. Горняни и Хаджидимово са слети, като първото става квартал на второто. С разрастване на обединеното вече село се поражда идеята то да бъде обявено за град. Това става през 1996 г. За официален празник е обявен 6 май, в който ден Българската православна църква почита свети великомъченик Георги, патрон на тукашния манастир, безспорно най-голямата забележителност на Хаджидимово.

Хаджидимовският манастир „Свети Георги“ се намира на по-малко от 600 метра (по въздушна линия) на юг от града. Разположен е на най-високото място на рида, който огражда от юг Неврокопската (Гоцеделчевската) котловина. Божи промисъл бележи най-новата история на обителта, която започва около 1850 г.

Една нощ в съня на овчаря Атанас Лазаров, родом от близкото село Копривлен, преселил се да живее в Горна Сингартия, се явява млад мъж на кон. Той му нарежда да разкопае една могила на височината над селото, тъй като е дошло времето да бъде изваден от земята. Атанас не обръща внимание на съновидението, но на следващата вечер то се повтаря. Пастирът споделя това със съпругата си, която го взема на присмех. На третата вечер обаче младият конник отново се явява с настояване копаенето да започне веднага.

На развиделяване Атанас отива при обраслата с храсти и дървета могила, край нива, която тогава е собственост на местен турчин. Там заварва последния да обработва земята с волски впряг. Разбрал намерението на Атанас, против волята на светеца, ядосаният турчин го прогон-

ни и недъгави дохождат тук, за да получат изцеление. Цели четири нощи (три пред самия празник и една след него) църквата „Св. Георги“ се пълни с болни, които ношуват прави, сгушени един до друг и получават облекчение... В самия ден на празника, на службата, която се извършва от Негово Високопреосвещенство Св. Неврокопски Български Митрополит Иларион с осем свещеника и един дякон, църквата бе съвършено препълнена и не бе побрала дори една десета част от гостите.“ В един рапорт до екзарх Йосиф I самият митрополит Иларион казва, че в този край има две чудотворни църкви – тази в село Горна Сингартия, а другата в село Тешово.

На 29 юли 1979 година в манастирския храм избухва пожар и го унищожава напълно. Единствено иконата на свети Георги по чудо оцелява сред пламъците. Още на следващата година църквата е възстановена.

В последните години започна ново мащабно преустройство на целия комплекс, в т.ч.

ва. Когато се връща на нивата обаче, впрегнатите волове лягат на земята и отказват да му се подчинят. Въпреки многобройните подкани и заплахи животните не помръдват. Привлечени от врявата, собствениците на съседните ниви се събират на мястото и започват да разпитват изплашения от случващото се стопанин. След като научават какво е станало, по-възрастните от тях разказват на турчина, че могилата е църквище (място, където някога е имало християнски храм) и му дават съвет да остави Атанас да продължи започнатото.

Собственикът се вслушва в думите на съседите си и Атанас е извикан да продължи да копае. В този момент воловете сами се изправят, готови за работа. Сланият турчин решава, че това е Божие знамение и ако мястото наистина се окаже църковно, ще дари нивата си. Така и става, тъй като Атанас открива малка икона на св. Георги. Предполага се, че тя е рисувана през втората половина на XVII-и или началото на XVIII-и век. Въпреки това, за близо 200 години под земята повредите от влагата и гниенето са незначителни.

Новината се разнася бързо и на мястото е построен малък параклис в чест на светеца. До него по-късно е изградена и сграда за поклонници. Най-голямото желание на местните хора обаче било някогашният голям храм да бъде възстановен. И наистина, не минава много време и те се сдобиват с позволение за изграждането на църква. Тя е завършена през 1864 година, а на следващата 1865 година е осветена.

Още с възобновяването покровителстваната от Св. Георги обител добива голяма слава и почит. Една вестникарска дописка от 1896 г. съобщава, че навсякъде в района Гергьовден се празнува много тържествено, но: „Най-тържествено се празнува в село Горна Сингартия.“ И продължава: „Освен селяните от Горна Сингартия и от близкото му Долна Сингартия, които квартируваха по домовете си, тука се бе събрал вънкашен свят, повече от 5-6 хиляди души... Много немощ-

и на неговата църква, която е напълно обновена. Въпреки че все още текат някои довършителни работи, манастирът впечатлява гостите с уреденост, чистота, уют и спокойствие.

Обителта се радва на голяма популярност и ежегодно се посещава от хиляди хора от страната и чужбина. В нея не само православните християни, но и много мюсюлмани търсят помощ и намират изцеление чрез иконата на Свети Георги. Вярващите имат възможността да се поклонят и на копията на други две чудотворни икони: „Св. Георги“ от българския манастир в Атон „Свети Георги – Зограф“ и „Света Богородица Скоропослушница“ от друг Светогорски манастир – „Дохиар“. Същите са дарени на Хаджидимовския манастир и са поставени на видно място в неговата църква.

Туристите, които идват в светата обител, не пропускат да посетят и разположения в съседство зоопарк, за който се грижи общинската управа. Там хората имат възможността да се разходят сред самите животни, които не са в клетки, а са оставени на свобода. Непосредственият физически контакт с тях поражда силни емоции и е истинско зрелище както за децата, така и за повечето възрастни.

Николай ДАУТОВ

